

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 467.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ
 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ
 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΟΣ

Παρά ΚΩΝΣΤ. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
 Ιατροῦ καὶ ὑποπροξ. τῆς Ἑλλάδος αὐτόθι.

Ὁ βουλόμενος χώραν τινὰ περιγράψαι, δύο τινῶν δεῖται· πρῶτον ἐγγράφων βοθημάτων, ὅπως δι' αὐτῶν ἀναβῆ ἐπὶ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ συγκρίνῃ τὴν παρούσαν πρὸς τὴν πάλαι κατάστασιν· καὶ δεύτερον αὐτοψίας καὶ μελέτης τῶν περιγραφομένων τόπων, ὅπως ἐγγίση τῇ ἀληθείᾳ, καὶ οὕτω χρησιμότερος γένηται. Δυστυχῶς διατελῶ γυμνὸς ἀμφοτέρων τῶν ἐφοδίων· διότι καὶ συγγράμματα πάντῃ ἐλλείπουσιν ἐν τῇ ἀμαθεστάτῃ Συρίᾳ, καὶ ἕνεκα τοῦ χειμῶνος καὶ ἄλλων κωλυμάτων οὐκ ἠδυνήθην ἐκ περιουσίας ἐντελοῦς ἀντλήσαι πλείονας ἐπιτοπίους εἰδήσεις (1). Διὰ τοῦτο ἐπιχειρῶν περιγραφὴν μέ-

(1) Ἡ ἔκθεσις αὕτη γραφεῖσα τριμήνον περίπου ἀπὸ τῆς εἰς Πτολεμαίδα ἀφίξεώς μου, ὡς ὑποπροξένου τῆς Α. Μ. ἐπέμψθη τῇ 19 Φεβρουαρίου 1868 πρὸς τὸν ἀξιότιμον κύριον Πέτρον Δεληγιάννην, ὑπευργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις διὰ τοῦ ὑ-

ρους τῆς ἱερᾶς χώρας ἔνθα ἐβάδισεν ὁ Θεάνθρωπος, ὁμολογῶ ὅτι τὸ ἔργον μου ἐστὶν ἀτελές, αὐτοσχέδιον σύμπλεγμα πληροφοριῶν, συλλεχθεισῶν ἐν σπουδῇ, ἀπέχον πάσης ἐπιστημονικότητος. Ἴδου δὲ ἡ ἔκθεσις αὕτη ὑπὸ ἑποψιν ἱστορικὴν, τοπογραφικὴν, διοικητικὴν, ἐκκλησιαστικὴν, ἐμπορικὴν, ναυτικὴν καὶ καθεζῆς.

Τοπογραφία.

Ὁ καλούμενος νομὸς Ἄκρας ἐκτείνεται παραλίως μὲν ἀπὸ τοῦ πρὸς βορρᾶν Λευκοῦ ἀκρωτηρίου, τοῦ ἀπέχοντος δέκα μίλια ἀπὸ τοῦ Καρμήλου, μέχρι χωρίου τινὸς ἐγγὺς Ἰόππης, μεσογείως δὲ ἕως Θαβωρίου καὶ Τιβεριάδος. Ὑπάγεται δὲ ὑπὸ τὸν γενικὸν διοικητὴν (βελῆ) τῆς Συρίας, ἐδρεύοντα ἐν Δαμασκῷ, καὶ διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἐπαρχίας, αἷ διοικοῦσιν οἱ καίμακᾶμαι, καὶ ταῖς κώμαις ἐφορεύουσι προεστῶτες (σέχαι) ἀδιαφόρως παντὸς θρησκευματος. Κατοικοῦσι δὲ διάφορα ἔθνη, Μωαμεθανοὶ, Γραικοὶ, Γραικοκαθολικοὶ, Μαρωνῖται, Λατίνοι, Διαμαρτυρόμενοι, Δροῦζοι, Βεδουῖνοι, Ἰουδαῖοι, Ἕλληνες.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ συνίσταται περίπου ἐκ κατοίκων 90,032, ἧτοι Μωαμεθανῶν 42,075,

π' ἀριθ. 1697 καὶ ἀπὸ 12 Μαρτίου ἐγγράφου ἐξεφράσατό μοι εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ, ἧς ἕνεκα τὸ ἀτελὲς αὐτὸς ὁμολογῶ δι' ἑλλειψιν μέσων.

Γραικῶν 10,310, Γραικοκαθολικῶν 11,550, Ἰουδαίων 16,405, Δρούζων 6,720, Μαρωνιτῶν 1870, Λατίνων 900, Διαμαρτυρομένων 150 καὶ Ἑλλήνων 55. Ἐν τούτοις παρατηρητέον ὅτι τὸν ΙΑ' αἰῶνα, καίτοι οἰκούντων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ Σαρακηνῶν, οἱ Ὀρθόδοξοι ἦσαν ἐπικρατέστεροι κατὰ τὸν πληθυσμὸν· τὸν δὲ ΙΒ', ἐπὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις λατινοκρατίας, ἐγένετο παρὰ τῶν Λατίνων μεγάλη καταστροφή μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν· ἔκτοτε ἠλαττώθησαν ἐπαισθητῶς οἱ ἡμέτεροι, προσηλυτιζόμενοι ὑπὸ τε Μωαμεθανῶν καὶ Αὐτικῶν· διὰ τοῦτο οἱ ἐν τῷ νομῷ Ὀρθόδοξοι εἰσὶ νῦν ὀλιγάριθμοι. Ἰδοὺ δὲ διὰ βραχέων ἡ περιγραφή τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων καὶ κωμῶν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τρίβηται περὶ τὰ ἀνωφελεῖ καὶ περιττά.

Πτολεμαίς.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ εἶτα βασιλέως, Πτολεμαίου τοῦ Αἰγύου, καὶ διατελεῖ ἄχρηστον καὶ ἄγνωστον παρὰ τῷ λαῷ· τὸ δὲ ἀρχαιότατον, τὸ καὶ ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφερόμενον, ἐστὶν Ἄκκα, Ἄκη, ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις, ὡς μυθεύεται, εὐρὼν περὶ αὐτὴν τὴν πυθόχρηστον πόαν, ἰάθη. Μεταγενέστερον δὲ ἐκλήθη Ἄκη καὶ Ἄκρι, καὶ παρ' Εὐρωπαίους ἀπὸ τῶν σταυροφορικῶν χρόνων Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Ἄκρης (Saint Jean d'Acree) ἀπὸ τοῦ αὐτόθι ναοῦ· παρὰ δὲ τοῖς κατοίκους καὶ τοῖς δημοσίοις τουρκοῖς ἐγγράφοις λέγεται ἀραβιστὶ Ἄκτζ, ἧτοι διατηρεῖται τὸ ἀρχαῖον ὄνομα. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει πλάτος 33⁰, ἀπέχει ἀπὸ Δαμασκού ὥρας 60, ἀπὸ Βηρυτοῦ 24, ἀπὸ Ἱεροσολῶν 35, ἀπὸ Τύρου 9, καὶ ἀπὸ Σιδῶνος 18, καὶ ἦν ἐκ τῶν ἐπισήμων πόλεων τῆς Φοινίκης, κειμένη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Παλαιστίνης.

Ἡ νῦν πόλις κεῖται ἐπὶ τόπου, μικρὸν ἐκτεινομένου ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀποτελούση κόλπον μέχρι τοῦ Καρμηλίου ὄρους. Ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν, ρωμαϊκῶν, βυζαντινῶν καὶ σταυροφορικῶν χρόνων ἦτο λίαν μεγάλη, ὡς ἐκτεινομένη μέχρι τῆς νῦν συνοικίας Μινσίης, καὶ τοῦ παρὰ τοὺς κήπους τοῦ Ἀπτουλᾶ-πασα τάφου ἁγίου τινὸς Μωαμεθανοῦ Ἄβου Ματαβῆ καλουμένου, ὅπου, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν κατοίκων, ἦτο ἡ πύλη τῆς ἀρχαίας πόλεως· ἐκ τῶν ὑπαρχόντων δὲ νῦν ἐρείπιων εἰκάζεται, ὅτι ὤκειτο ὑπὸ ἑκατὸν περίπου χιλιάδων κατοίκων. Περικλείεται δὲ ὑπὸ φρουρίου, οὗ τὰ πλείω τεῖχη προσβάλλονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ὑπερπηδῶσης πολλάκις ἐν μεγάλας τρικυμίας· ἔχει δὲ πρὸς τὴν ζηνὰν δύο τάφρους βαθεῖς μετὰ προχωμάτων, καὶ τηλεβόλα πολλά, σιδηρὰ τὰ πλείω, ἐπὶ τῶν τειχῶν. Τὸ φρούριον τοῦτο θεωρεῖται τὸ μόνον ἰσχυρὸν κατὰ τὴν

χώραν ταύτην· διὸ καὶ ὁ Ἰβραὴμ πασᾶς ἐπεσκεύασεν αὐτό· ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι, σύμμαχοι ὄντες τῆς Τουρκίας, προσέβαλον αὐτὸ ἐκ θαλάσσης ἐπὶ τρεῖς ὥρας καὶ ἐκυρίευσαν μόνον διὰ 63 σφαιρῶν (1840). ἔχει δὲ δύο πύλας, αἵτινες κλείονται ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου, καὶ φάρον μικρὸν ἐπὶ τοῦ νοτιοδυτικοῦ τεύχους. Ὁ δὲ λιμὴν καταστραφεὶς ἐκ τῆς ῥηθείσης προσβολῆς, διατελεῖ κεχωσμένος καὶ ἀνωφελεῖς· διὸ συνήθως τὰ πλοῖα ναυαγοῦσιν αὐτόθι· οὐ μακρὰν τούτου καὶ ὕψαλος κινδυνώδης.

Ἡ Ἄκη ἄλλοτε ἦν ἕδρα πολιτικοῦ διοικητοῦ (πασᾶ), καὶ στρατηγοῦ μετὰ πολλοῦ στρατοῦ· νῦν δὲ μόνον τοῦ πρώτου, καὶ χιλιάρχου μετὰ τινων πεζῶν καὶ ἵππεων, καὶ πυροβολητῶν διακοσιῶν, στρατολογουμένων ἐξ ἐγγωρίων εἰς νυχθήμερον φύλαξιν τοῦ φρουρίου, ἀλλὰ πάντη ἀγυμνάσεων καὶ ἀνικάνων εἰς πόλεμον. Ἐδρεύουσιν ἔτι ἐπίτροποι τοῦ διοικητοῦ, καδῆς, μουφθῆς, ὑποτελώνης, ὕγιονόμος, ἀστυνόμος, διάφορα συμβούλια, ἐμποροδικεῖον, μὴ ὅμως ἀνεγνωρισμένον παρὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, τηλεγραφεῖον, ταχυδρομεῖον ἅπασι τῆς ἐβδομάδος, μητροπολίτης ὀρθόδοξος, καὶ ἐπίσκοπος Γραικοκαθολικός. Ἀρχαὶ δὲ προξενικαὶ αὗται, ἧτοι ὑποπροξενεῖα Ῥωσσίας καὶ Ἑλλάδος, πρακτορεῖα Ἀγγλίας καὶ Ἰταλίας, ἐπιτροπεῖα Γαλλίας, Αὐστρίας, Πρωσσίας, Ἰσπανίας, Ὀλλανδίας, Βελγίας, Περσίας, καὶ Ἀμερικῆς. Ἱστορικῶς δὲ γνωστὸν ὅτι τὸ 1291 οἱ Μουσουλμάνοι ἐπολιόρησαν τὴν Ἄκρην, ἐξ οὗ δὴ ἔκτοτε ἦν τὸ φρούριον. Τὸ δὲ 1517 ὁ σουλτάνος τοῦ Βυζαντίου Σελῆμ πρῶτος, ὑποτάξας Συρίαν καὶ Παλαιστίνην ἀπὸ τοῦ σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, συνέστησε τρία πασαλίκια· ἐν τούτων τὸ τῆς Σιδῶνος (Σάιδα), ὅπερ βραδύτερον μετηνέχθη εἰς Ἄκρην· ὁ δὲ κατὰ καιρὸν σατράπης ἦν πληρεξούσιος μουτεβελῆς τῶν βακουφίων τῆς Ἱεροσολῶν, ἧς ἦρχε μετὰ τῆς Συρίας· ὥστε πρότερον ἡ Ἄκη εἶχε μεγάλην σημασίαν, ἧς νῦν στερεῖται.

Κάτοικοι περίπου 40,000. Τούτων Ὀρθόδοξοι 3,000, Καθολικοὶ 2,000, Μαρωνίται 150, Λατίνοι 100, Ἕλληνες 50, Ἰουδαῖοι 40, Διαμαρτυρόμενοι 10, οἱ δὲ λοιποὶ 4,650 Μωαμεθανοί. Γλῶσσα ἐπικρατοῦσα ἡ ἀραβικὴ παρὰ τε τοῖς κατοίκους καὶ τοῖς δημοσίοις γραφεῖσι. Τινὲς Ὀρθόδοξοι διαλέγονται διεφθαρμένως ἑλληνιστὶ διὰ τὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ναύτας σχέσεις, καὶ τινες Καθολικοὶ ἰταλιστὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν πάπαν ἀφοσίωσιν.

Τζαμία ὑπάρχουσιν ἕξ· πρωτεύει δὲ τὸ καλούμενον τοῦ Τζεζάρ πασᾶ, εὐρὺ, ὑψηλὸν, μετὰ προαυλίου μεγάλου, ἐνθα θάλαμοι πολλοὶ, πίδαξ, καὶ δύο τάφοι, ὁ τοῦ κτίστου Τζεζάρ, καὶ ὁ τοῦ Σουλεϊμάν πασᾶ· παρὰ τὴν θύραν τοῦ προαυλίου κρήνη μαρμαρίνη, ἀνυδρὸς νῦν. Τὸ τζαμίον τοῦτο ἀνεκαινίσθη

τὸ 1868, κατασκευασθέντος ὀβλοῦ μολυβδοσκεποῦς ὑπὸ Ἑλλήνων· Ἡπειρώτου, καὶ προστεθεισῶν 2,500 κανδηλῶν. Εἰσὶ καὶ δύο δημόσια λουτρά, ἐκτὸς τῶν οἰκιακῶν.

Ἐκκλησία Ὀρθόδοξος μία, ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, μοναδικὴ ἐν Συρίᾳ διὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸν καλλωπισμὸν παρ' αὐτῇ οἰκίᾳ ἐκκλησιαστικῆ, ἀνακαινισθεῖσα τὸ 1833 δαπάνῃ τοῦ πατριρχείου Ἱεροσολύμων, ἐνθα κατοικεῖ ὁ ἀρχιερεὺς. Τὸ 1709 ὤρισθη ὁ μητροπολίτης Πτολεμαίδος ὑπέρτιμος καὶ ἐξαρχος πάσης Φοινίκης, καὶ ὁ τίτλος οὗτος τηρεῖται μέχρι τοῦδε· ὁ δὲ μέχρι τοῦ 1868 μητροπολίτης Ἑλλήν Ἰωάσαφ, ἀνὴρ ἐν πολλοῖς σεβαστὸς, παραιτησάμενος διὰ τὰς ἰδιοτελεῖς ἀντιπράξεις κακίστου τινὸς Ὀρθόδοξου, μετ' οὐ πολὺ ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Νεαπόλεως. ἔχει δὲ ἡ ἐκκλησία αὕτη δύο ἱερεῖς καὶ διάκονον, ἱερουργούντας ἀραβιστὶ καὶ μικρὸν ἑλληνιστὶ.

Ἐκκλησία μία Γραικοκαθολικῶν. Ἐπὶ Γοδοφρείδου (1099) ἡ Ἄκη κατέστη ἐπισκοπὴ τοῦ Λατίνου μητροπολίτου Τύρου· κατὰ δὲ τὴν περιφρημον μάχην Τιβεριάδος (1187) ὁ ἐπίσκοπος Πτολεμαίδος ἐφρονεῖτο παρὰ τῶν Μωαμεθανῶν, κρατῶν τὸν σταυρόν. Ὁ δὲ νῦν ἐπίσκοπος Ἀγάπιος, οὗ οἱ γονεῖς ζῶσιν ἔτι Ὀρθόδοξοι, τιτλοφορεῖται «Ἄκρης, Θεωρίου καὶ πάσης Γαλιλαίας». ἔχει δύο ἱερεῖς ἱερουργούντας ἀραβιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ. Ἡ δὲ ἀποσκίρτησις τῶν Χριστιανῶν τούτων ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο πρὸ 150 περίπου ἐτῶν.

Ἐκκλησία μία Μαρωνιτῶν, μεθ' ἐνὸς ἱερέως ἱερουργούντος ἀραβιστὶ. Ἐκκλησιῶν Λατίνων, ὅπου πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν περίπου ἦν ἔτι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἄκρης, ἔχον δύο μοναχοὺς, οἰκοῦντας μοναστήριον. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ ἐκκλησίας καὶ ἱερέων στεροῦνται διὰ τὸ ὀλιγάριθμον. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔχουσιν τινὰ συναγωγὴν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἱερέα.

Σχολεῖα δὲ ταῦτα. Ἐν τῶν Γραικοκαθολικῶν ἀραβικόν. Ἐν τῶν Λατίνων ἰταλικόν. Πρὸ τινων ἐτῶν ἦτο καὶ σχολεῖον τῶν Διαμαρτυρομένων, ὅπερ διετηρεῖτο παρὰ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπου, καὶ εἶχε τέσσαρας διδασκάλους, δύο τῆς ἀραβικῆς, ἕνα ἀγγλικῆς καὶ τέταρτον τῆς γερμανικῆς· διελύθη δὲ, διότι ἀπέτυχεν ὁ σκοπὸς τοῦ προσηλυτισμοῦ. Σχολεῖον τῶν ὀρθόδοξων ἦν μὲν τι ἀραβικὸν ἀνάξιον λόγου· διὸ ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος Β' ὁ Σάμιος, ἀνὴρ φιλόμουσος καὶ ἐραστὴς τῆς ἐθνικῆς ἐπιδόσεως, τὸν Ὀκτώβριον 1868 συνέστησε σχολεῖον ἑλληνικῆς καὶ ἀραβικῆς, ἅμα δὲ καὶ παρθενωγωγεῖον μετὰ διδασκάλου ἑλληνίδος, δαπάνῃ τοῦ πατριρχείου.

Αἱ οἰκίαι τῆς Πτολεμαίδος πᾶσαι ἀσχεδιάστοι,

ἔστεγασμένοι δι' ἐπιχώματος (ταράτσας), καὶ ἐνδοθεν ἐστρωμένοι διὰ πλακῶν ἢ μαρμάρων, καὶ ἔχουσαι τοίχους στενοὺς ἐκ πόρου λίθου. Αἱ ὁδοὶ στεναὶ διὰ τὸ ἀκανόνιστον τῆς πόλεως, λιθόστρωτοι πολυλαχοῦ, ἀλλ' ἀκάθαρτοι κατὰ τε θέρος καὶ χειμῶνα, καὶ τοὶ τῶν κατοίκων χορηγούντων φόρον καθαρισμοῦ. Καὶ ἡ ἀγορὰ στενὴ, μικρὰ καὶ ἀνώμαλος μετ' ἐργαστηρίων μικρῶν. Καφενεῖα πέντε τουρκικὰ καὶ τρία ἑλληνικὰ μετὰ σφαιριστηρίου, ἀλλὰ πάντα ἀκάθαρτα. Ξενοδοχεῖον οὐδὲν ὑπάρχει· οἱ δὲ ξένοι ἢ μένουσι παρὰ φίλους, ἢ ἐν τοῖς δωματίοις τῶν ἐκκλησιῶν. Λόγου ὅπως οὐν ἄξιζα τὰ ἐξῆς· Ἡ οἰκία τῶν Ναϊτῶν ἵπποτων, κτίριον μέγα, εὐρὺ, ὑψηλὸν καὶ μετὰ τοίχων πλατυτάτων, διασωθὲν ὀλόκληρον, νῦν στρατῶν καὶ νοσοκομεῖον στρατιωτικόν. Τὸ παρὰ τῇ πύλῃ τοῦ λιμένος πανδοχεῖον (χάνι) τοῦ Τζεζάρ, ἔρημον, καὶ τὸ τοῦ Σινὰν πασᾶ, ἀμφοτέρω δημοσικα. Τὸ ἐπὶ Ἰμβραῖμ πασᾶ σαπωνοποιεῖον, οἰκοδόμημα μέγα, ἀλλ' ἔρημον. Τὸ κρεωπωλεῖον ἅμα καὶ λαχανοπωλεῖον, θολωτὸν καὶ μακρὸν. Ὑπάρχουσιν ἔτι, ἡ πυριταποθήκη, ὑπόγειος οὖσα καὶ ἀφθονοῦσα ἐκπαι πολεμοφοδίων, καὶ ἡ παρὰ τὸν λιμένα εἰρητῆ τῶν κακούργων· διότι ἡ Ἄκρη ἐνεκὰ τοῦ φρουρίου τυγχάνει τόπος τῶν καταδίκων καὶ ἐξορίστων ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ κράτους· οἱ κακούργοι δὲ καθ' ἐκάστην καθαρῖζουσι τὰς ὁδοὺς ἀλουσίδητοι ὄντες. Ἡ πόλις ἐφοδιάζεται δι' ὕδατος βροχίνου, πάντων σχεδὸν ἐχόντων πρὸς τοῦτο δεξαμενάς· διότι τὸ παλαιὸν ὑδραγωγεῖον, τὸ ἀπὸ δύο ὠρῶν κομίζον ἄλλοτε ὕδωρ, δεῖται ἐπισκευῆς, περὶ ἧς ἀδιαφοροῦσιν οἱ φορολόγοι διοικηταί, ὡς καὶ περὶ παντὸς κοινωφελοῦς ἔργου.

Περὶ δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἄκρης ὑπάρχει ἀμφιβολία· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ὁ ναὸς ἐκεῖτο ἔξω τῆς πόλεως, ὅπου ὁ θολωτὸς τάφος τοῦ Ἄβου Ματαβῆ· οἱ δὲ ὅπου τὸ μικρὸν τουρκικὸν νεκροταφεῖον, καὶ ἄλλοι πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν τοῦ φρουρίου τεῖχος. Νοτιοανατολικῶς δὲ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς κήπους ὑπάρχει γήλοφος Γαλιφουχάρ, ὅπου ἐστρατοπέδευεν ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἄκρης. Ἐγγὺς δὲ τῶν κήπων παρὰ τὴν ὁδὸν, μικρὸν ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἐν ἀρκετῇ ἐκτάσει ὑπάρχει πλῆθος ἀνθρωπίνων ὀστέων ἀτάκτως κειμένων· βεβαίως τοῦτο προήλθεν ἐκ θανάτου πολλῶν ἐνεκὰ μάχης· ὅτε δ' αὕτη ἐγένετο, καὶ τίνες οἱ πεσόντες, ἀγνωστον· πιθανόν, ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο ἀνήκει τοῖς σταυρικοῖς ἢ τουρκοῖς χρόνοις, ἢ τὰ ὀστᾶ ἀνήκουσι τοῖς στρατιώταις τοῦ Τρύφωνος, οἱ τινες διὰ πλημμύραν ἀπέθανον, ἢ τοῖς δισχιλίους Ἰουδαίοις, οἵτινες ἐπὶ Τίτου ἐφρονεῖθησαν.

Τὴν ἱστορικὴν καὶ πάλαι περιφρημον ταύτην πόλιν κατέσχον διάφοροι κατακτηταί, καὶ διάφοροι

ἐπίσημοι ἄνδρες ἐκείθεν διήλθον. Ἐν τῇ διανομῇ τῆς γῆς ἡ Ἄκη ἐδόθη τῇ φυλῇ τοῦ Ἀσέρ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦν ὄχυρά καὶ οἱ κάτοικοι πολεμισταί, οἱ Ἰσραηλιταὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὴν κυριεύσαι. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἀπὸ Τύρου ἐπάτη πρὸς νότον, καὶ ἄνευ ἀντιστάσεως κυριεύσας τὴν ὄχυσαν Ἄκην, ἐκείθεν μετέβη εἰς τὴν χώραν τῶν Σαμαρειτῶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Βαλῆς κατέλαβε ταύτην (153 π. Χ.) ἀνήκουσαν Δημητρίῳ τῷ Νικάνορι, ὃν καὶ ἀπέβαλεν ἐτίμησε δὲ αὐτόθι δημοτελῶς, καλέσας τὸν Ἰωνάθαν ἀρχιερέα τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀδελφὸν τοῦ Ἰούδα, ὃν εἶτα αὐτόθι καλέσας ὁ Τρύφων, δόλω ἐφόνευσεν· ἀλλ' εἶτα ὁ Δημήτριος κατέλαβε τὴν πόλιν καὶ τὴν ἡγεμονίαν. Ὁ δὲ Στράβων καὶ Ἀθήναιος διηγούνται κατὰ Ποσειδώνιον, ὅτι (143 π. Χ.) κατὰ τὴν παραλίαν Ἄκρης συνέβη μάχη μεταξὺ τῶν στρατῶν τοῦ ἐξ Ἀπαμείας Τρύφωνα, ὃ ἠνώθησαν καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, καὶ τῶν τοῦ Σαρπηδόου, στρατηγοῦ τοῦ Δημητρίου. Ὁ Σαρπηδὼν ἠττηθεὶς, ἀπεσύρετο εἰς τὰ ἐνδότερα· οἱ δὲ στρατοὶ τοῦ Τρύφωνα ἐπανήρχοντο διὰ τοῦ παραλίου, καὶ κατεστράφησαν ἐκ τῆς πλημμυρησάσης θαλάσσης. «Ἐν τινι πολέμῳ, τροπῆς γενομένης τῶν πολεμίων παρὰ τὸν αἰγιαλὸν λαμπρᾶς ὑπὸ τῶν ἐνοίκων, κύμα ἐξαπίνης ἐπελθὼν, ἐκάλυψε τοὺς φεύγοντας, καὶ πελαγίσαν μικρὸν, ὕστερον ὑπέφυγε τὸ ὕδωρ καὶ κατελήφθησαν ἐν τοῖς κοίλοις χωρίοις νεκροὶ οἱ ἄνδρες, συνάμα τοῖς ἰχθύσιν.»

Ἐκ ταύτης διήλθον οἱ ἑβδομήκοντα Ἑρμηνευταὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ ἐκείθεν ἐπὶ Καμβύσου ἐπεβιβάσθησαν οἱ Πέρσαι διὰ τὴν Αἴγυπτον. Αὐτόθι ἐγένετο ἀποικία ῥωμαϊκὴ ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος. Ἐπὶ Γαίου Καλλιγούλα ἀφίκετο αὐτοῦ μετὰ πολλοῦ στρατοῦ ὁ ἡγεμὼν τῆς Συρίας Πετρόνιος, καὶ ἐκείθεν μετέβη εἰς Τιβεριάδα. Ἐπὶ δὲ Τίτου τῇ διαταγῇ τῶν Ῥωμαίων οἱ κάτοικοι ἐφόνευσαν (70 μ. Χ.) δισχιλίους Ἰουδαίους, ὃ δεικνύει τὸν τότε μέγαν πληθυσμὸν. Ἐπὶ τῶν σταυρικῶν πολέμων ἡ Ἄκη ἐγένετο ἐξάκουστος. Ὁ σταυροφόρος Γοδεφρείδος Βουϊλλῶν (1099) διήλθεν ἐκ ταύτης εἰς ἐλευθέρωσιν τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Φρειδερίκος Β' ἀπεβιβάσθη (8 Ἰουλίου 1228) εἰς Ἄκρην, ἐξ ἧς ἐπανήλθεν εἰς Εὐρώπην μετὰ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις κακὴν ὑποδοχὴν. Καὶ οἱ Ἕνετοὶ ἐπὶ δύο αἰῶνας ἐξουσίασαν τὴν Πτολεμαίδα, ἐξ ἧς ἤντησαν μεγάλα πλοῦτη καὶ ἦν ἀπώλεσαν τὸ 1291. Οἱ δὲ Νάϊται ἦσαν οἱ τελευταῖοι πρόμαχοι Ἄκρης ἐκ τῶν σταυροφόρων κατὰ τῶν Μουσουλμάνων· κατὰ δὲ Λακωνδαμίν ὑπάρχει αὐτόθι ὁ πύργος, ὃν ὁ Ταγκρέδος κατέλαβε μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοῦ ἐπὶ Σρακηνῶν, καὶ ἡ θύρα, δι' ἧς ἐξῆλθον καὶ ἐπεβιβάσθησαν οἱ Σταυροφόροι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως.

Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ὁ ἐν Ἄκρῃ διατρίβων Λατίνος τὸ γένος Ρογέριος, μοναχὸς τοῦ τάγματος τῶν Ναϊτῶν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως πολλὰ χρήματα ἀφελόμενος ἐκ τῆς ἐκείμονης, ἀπεχαιρέτισε τὸν μοναχικὸν βίον, καὶ ἐγένετο πειρατάρχης μετὰ τεσσάρων πλοίων, καταταράττων τὴν Μεσόγειον· τέλος δὲ κατώρθωσεν ἵνα λάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Δουκῆ καὶ σύζυγον τὴν ἀνεψίαν τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου. Καὶ ὁ Βοναπάρτης ἐπολιόρκησε τὴν Ἄκρην. Λέγει δὲ ὁ Γεράρδος Νερβάλ, ὅτι εἶδε κατὰ παράλιον τὸν οἶκον ὅπου ἔμεινεν ὁ μέγας ἀνὴρ· ὅτι ἀφίκετο μέχρι Σιδῶνος, ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τῶν Δρούζων καὶ Μαρωνιτῶν· ὅτι αἱ περιμενόμεναι διὰ τὴν πολιορκίαν ἀποσκευαὶ ἠρπάγησαν ὑπὸ τοῦ στόλου τῶν Ἀγγλων, οἵτινες ἦλθον εἰς Ἄκρην καὶ ἀπεβίβασαν μηχανικοὺς καὶ τηλεβολητάς· καὶ ὅτι Γάλλος τις Ν. Φιλιππῶ, ἀρχαῖος συμμαθητὴς τοῦ Βοναπάρτου, διεύθυνε τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. Ἐπὶ δὲ τουρκοκρατίας ὑπῆρξαν σατράπαι τινὲς ἰσχυροὶ οἱ ἐξῆς·

Δάχερ Ἄμερ. Οὗτος ἦν Βεδουῖνος βοσκὸς κατὰ τὴν Τιβεριάδα· κατόπιν κατώρθωσεν ἵνα καταστῇ ἄρχων καὶ ταύτης καὶ τῆς Κάϊφας, ἧς καὶ ἐτείχισεν, ἀκμάσας περὶ τὸ 1750, καὶ ὑποτάξας καὶ ἄλλα πολλὰ χωρία, ἐν οἷς ἐγένοντο ἐξουσιασταὶ οἱ ἐπτά αὐτοῦ υἱοί. Εἷς δὲ τῶν υἱῶν ἐκαλεῖτο Ἄμερ, κύριος τῆς κώμης Σὸφ-Ἄμερ, καὶ κτίστης αὐτῆς· ἐκλήθη δὲ οὕτω, διότι ἀσθενήσας ποτὲ, ἴαθη αὐτόθι· ἀραβιστὶ δὲ Σὸφ-Ἄμερ=ὕγεια τοῦ Ἄμερ. Διηγούνται δὲ οἱ κάτοικοι, ὅτι ὑπηρετῶν τις παρὰ τῷ πατρὶ, ἀλλὰ φίλος τοῦ Ἄμερ, προγινώσκων, ὅτι ὁ πατὴρ ἔμελλε στρατεῦσαι κατὰ τοῦ υἱοῦ, ἀντὶ ἐπιστολῆς ἐπεμψε κυδώνιον, ὅπερ ἀραβιστὶ καλεῖται σεφεργκέλ (=πόλεμος ἔρχεται)· ὁ δὲ Ἄμερ λαβὼν τοῦτο καὶ ἐννοήσας, παρεσκευάσθη κατὰ τοῦ ἐπελθόντος πατρός· ἄλλοτε ἐπεμψεν ἰάσμην, καλουμένην φιλ (=φύγε), ὃ καὶ ἀφέλησε τὸν Ἄμερ, οὗ τὸ μέγαρον σώζεται ἐν τῇ συνωνύμῳ κώμῃ. Ὁ δὲ Δάχερ οὕτω ἰσχυρὸς κατέστη, ὥστε κατέλαβε καὶ τὴν Πτολεμαίδα. Ἦν δὲ αὕτη μετὰ τὴν διώξιν τῶν Σταυροφόρων σχεδὸν ἔρημος, καὶ τότε μετ' ὀλίγων κατοίκων καὶ μικροῦ ἐμπορίου, πρὸς ὃ προσέπλεον ἰδίως οἱ Γάλλοι, ὑπαγομένη τῇ σατραπειᾷ Σιδῶνος, καὶ αὐτῇ χορηγοῦσα ἐτησίως εὐτελεῖ τινὰ τελωνιακὸν φόρον. Ὁ δὲ Δάχερ προτιθέμενος τοπαρχῆσαι ἐπὶ ἔτος ὑποκρῦφως πωρ κατώρθωσε περιτείχισαι τὴν Ἄκρην, καὶ ἀκολούθως ἠρνήσατο τὴν τοῦ φόρου ἀπόδοσιν· διὸ ἐπέμψθη κατ' αὐτοῦ μετὰ τριῶν πλοίων ὁ ναύαρχος Χασῶν πασᾶς Καέρσαλης, ὅστις αὐθις ἐζήτησε τὸν φόρον· ἐπειδὴ δὲ ὁ Δάχερ ἠρνήθη τηλεβολεῖν τὸ φρούριον, οὗ οἱ ὀλίγοι κάτοικοι φοβηθέντες ἐδραπέτευσαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Δάχερ ἔφυγεν ἔξω πρὸς τὰ βόρεια παράλια· ὁ

δὲ μαῦρος αὐτοῦ δούλος πυροβολεῖ, κόπτει τὴν λευκοπώγωνα κεφαλὴν, καὶ φέρει αὐτὴν πρὸς τὸν ναύαρχον· ἀλλ' οὗτος ἐφόνευσε τὸν ἄπιστον καὶ προδότην. Κατὰ ταῦτα ὁ Δάχερ οὗτος θεωρεῖται ὁ οἰκιστὴς τῆς νῦν Πτολεμαίδος, οὗ οἱ ἀπόγονοι σώζονται ἐν Ναζαρέτ.

Τζεζάρ Ἀχμέτ πασᾶς. Ἦτο ἐξ Ἰόππης, κρηωπώλης ἐν Ἄκρῃ, ὅπου καὶ ἄλλους ἐταιρισάμενος, συνήργησεν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ Δάχερ, καὶ κατέλαβεν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν τῇ ἀναγνωρίσει τῆς Πύλης. Ἐπὶ Βοναπάρτου ἐκυρίευσεν τὴν Ἰόππην, ὡς ὢν ἐχθρὸς τοῦ μεγάλου βεζίρου, καὶ τότε (1799) οἱ Γάλλοι ἐπέδραμον ἐξ Ἰόππης εἰς Ἄκρην. Ἦτο λίαν τυραννικὸς, καταφορολογῶν καὶ κακοποιῶν τοὺς Χριστιανούς. Μὴν ἀνεχόμενος ἵνα αἱ Χριστιαναὶ γυναῖκες ἐνδύωνται λευκά, ὡς αἱ Μωαμεθαναὶ, διέταξε τὴν μελανὴν ἐνδυμασίαν· ἐπειδὴ δὲ καὶ οὕτω ἐφάνθησαν αὐτῷ εὐπρεπέστεραι τῶν μωαμεθανῶν, διέταξεν αὐθις τὸ λευκὸν ἐνδυμα. Καθήμενος δὲ ποτε παρὰ τῇ πύλῃ τῆς ξηρᾶς, διέταξε καὶ ἐθεάτο ἀταράχως τὴν σφαγίαν διακοσίων Δρούζων. Ἐπὶ τοῦ τυράννου τούτου ἦλθον εἰς Ἄκρην δύο ἐκ Τύνιδος πειρατικὰ εἰς ἀρπαγὴν τοῦ ἐλλιμενισθέντος ὕδραϊκοῦ. Οἱ πλοίαρχοι τῶν πειρατῶν ἐπεμψαν πρὸς τὸν σατράπην, ἵνα ἐλθὼν ἐπισκεφθῇ αὐτοῦς, ὅπερ ἠρνήθη, εἶτα ἠθέλησαν συλλαβεῖν τὸ πλοῖον· καίτοι δὲ ἀποτραπέντες ὑπὸ τοῦ σατράπου, ἐπέμενον λέγοντες ὅτι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ζητοῦσιν αὐτό. Ὁ δὲ Ἕλληνας πλοίαρχος οὕτω διακειμένος, παρεκάλεσε τὸν σατράπην, ὅπως χορηγήσῃ αὐτῷ λέμβους ἐπὶ τὸ ἐκφορτώσαι τάχιον μέρος τοῦ σίτου· τούτου δὲ ἐν σπουδῇ γενομένου, τὸ ἐλληνικὸν ἀπαίρει πρὸς τὸ πέλαγος καὶ εὐτόλμως προκαλεῖ τὰ δύο ἐχθρικά, ἅτινα καὶ ἠκολούθησαν μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ Καρμήλου· ναυμαχίας δὲ γενομένης, ἠρίστευσε τὸ ἐλληνικόν· διότι τῇ αὐτῇ νυκτὶ διὰ τηλεβολημάτων ἔκαυσεν ἀμφοτέρω ἐν πολλῷ θαυμασμῷ τῶν κατοίκων Ἄκρης καὶ Κάϊφας, θεωμένων τὰς φλόγας. Ὁ Τζεζάρ εἶχε τὸ σατρατεῖον ἐν τῷ μεγάρῳ τῶν Ναϊτῶν· καίτοι δὲ ἄγονος, εἶχε πολλὰς Κιρκασίας γυναῖκας, ὧν ἔσφαξέ τινα ὡς ἔχουσιν σχέσιν μετὰ Κιρκασίου σωματοφύλακος. Ἐκτίσε δὲ τὸ ἐπ' ὄνοματι αὐτοῦ τζαμίον, ὅπου καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ θανόντος τὸ 1803. Μετὰ τοῦτο ἦλθε σατράπης ὁ Σουλεϊμάν πασᾶς, φιλοχριστιανὸς, θανὼν καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε (1817).

Ἄππουλά πασᾶς. Οὗτος διόκησεν ὅλα δέκα ἐξ ἔτη, ἀποστατήσας κατὰ τοῦ σουλτάνου, καὶ εἶτα ἀμνηστευθεὶς. Ἀρχὴ τοῦ 1822 ἕνεκα τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ συκοφαντιῶν τῶν Γραικοκαθολικῶν ἔπραξε πολλὰ κακὰ πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους Ἄκρης καὶ ἄλλων μερῶν. Καθεῖρξε καὶ διὰ μιᾶς ἀ-

λύσεως ἔδωσε τριάκοντα δύο Ὀρθοδόξους καὶ μετ' αὐτῶν τὸν μητροπολίτην Ἀθανάσιον, τὸν ἐκ Τριπόλεως τῆς Συρίας· εἶπε δὲ πρὸς τοῦτον σκωπτικῶς· «πρόσελθε σὺ, μεγαλοπώγων· ἀλλ' ὁ Ἀθανάσιος οὐδόλως φοβηθεὶς ἀπήντησεν ἐν ὀργῇ· αὐπάρχει θεός, ἵνα σὲ τιμωρήσῃ, καὶ ἐπαίτην σὲ καταστήσῃ, ὡς ὄντα ἄπληστον ἀργυρίου·» διότι ἤρπασεν τὴν μητράν καὶ τὰ ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ, καὶ χρήματα πολλὰ ἐξήτει παρ' αὐτοῦ, μὴ ἔχοντος· ἀφῆρσε δὲ τὰ ἀργυρᾶ σκεῦη τῶν ναῶν, οὓς ἔκλεισε διὰ τοίχου· ἤρπασε πᾶσαν τὴν περιουσίαν τῶν Χριστιανῶν, καὶ πολλῶν τὰς οἰκίας καὶ ἐργαστήρια· δι' ἀγγαρίας δὲ αὐτῶν κατεσκευάσεν ἀγορὰν θολωτὴν περὶ τὸ τζαμίον τοῦ Τζεζάρ ἐκ πολλῶν ἐργαστηρίων, ἧτις ἐρημος νῦν, ἀνήκει τῷ σουλτάνῳ, δημεύσαντι πάντα τὰ κτήματα, τὰ δύο μέγαρα καὶ τὸν κήπον αὐτοῦ. Ἦν ἀληθῶς τρομερὰ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη· οἱ Χριστιανοὶ οὐκ ἠδύναντο διαβῆναι ἐγγὺς τζαμίου φέροντες νεκρὸν, ἵνα μὴ τοῦτο μολυνθῇ· διερχομένου Χριστιανοῦ ὁ Μωαμεθανὸς, ῥίπτων μακρὰν τὸ ἑαυτοῦ πέδιλον, ὑπερέου κομίσει. Καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς Εὐρωπαίους ὕβριζον, ῥίπτοντες κάτω τοὺς πέλους αὐτῶν καὶ κρουαζίζοντες *κουκοῦ, κουκοῦ*. Ὁ τύραννος οὗτος εἶχε στρατὸν τακτικὸν ἐκ τρισχιλίων ἀνδρῶν, ὧν 600 ἦσαν δούλοι μαῦροι Αἰγύπτιοι καὶ πιστοί. Κατὰ δὲ τὴν πολιορκίαν Ἄκρης ὑπὸ Ἰβραῆμ πασᾶ, διὰ τινος πυλίδος τοῦ βορείου τείχους δραπετεύσας, ἤχμαλωτίσθη κατόπιν καὶ ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, καὶ τελευταῖον ἀπέθανεν ἐλευθέρως ἐν Μέκκῃ.

Ὁ δὲ Ἰβραῆμ πασᾶς, θετὸς υἱὸς τοῦ Μεχμέτ Ἀλή τῆς Αἰγύπτου, μετὰ ἐννεάμηνον πολιορκίαν ἐκυρίευσεν (1831) τὴν Ἄκρην δι' ἐφόδου, τῇ συνεννοήσει καὶ τοῦ ἐντὸς στρατοῦ· διετήρει δὲ αὐτόθι τοιοῦτον ἐκ 16,000 ἀνδρῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰβραῆμ ἀπεβλήθη ἐκεῖθεν (1840), ἀλωθείσης τῆς Ἄκρης ὑπὸ τῶν Ἀγγλων συμμάχων τῆς Πύλης· καὶ διὰ ξηρᾶς μὲν ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ στρατοῦ σουλτανικοῦ καὶ τῶν χωρικῶν· τὴν δὲ διὰ θαλάσσης πολιορκίαν ἐνήργουν 17 ἀγγλικὰ πλοῖα, 2 αὐστριακὰ καὶ 2 τουρκικὰ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Σελήμ πασᾶν. Ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰβραῆμ, ὅστις τότε ἀπῆν, ἐφονεύθησαν διαμιᾶς τετρακισχίλιοι δι' ἐκρήξεως πυριταποθήκης, προελθούσης ἐκ τῶν τηλεβολημάτων τῶν πολιορκητῶν· ὁ δὲ λοιπὸς στρατὸς ἐδραπέτευσεν διὰ ξηρᾶς, οὗ πολὺ μέρος ἐσφάγη ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ὡς οἱ Γάλλοι ἐπὶ Βοναπάρτου. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν ὑψώθησαν ἐπὶ τῶν τειχῶν αἱ σημαῖαι τῶν τριῶν συμμάχων. Ὁ Ἰβραῆμ διόκησεν ἐννεαετίαν καλῶς τὸν τόπον, ἀπονεύμας τοῖς πᾶσι δικαιοσύνην ἀδιακρίτως τοῦ θρησκευματος, ὡς εὐγνωμόνως μέχρι τοῦδε οἱ κάτοικοι διηγούνται· ἐφύτευσεν δὲ περὶ τὴν πόλιν σακχαροκά-

λαμον, ὁ καὶ νῦν ἔτι καλλιεργουῖσιν οἱ ἐγχώριοι, ἰδρύσας καὶ σακχαροποιεῖον.

Ἐν Ἄκρῃ, τῇ μεσημβρίᾳ πάσης Παρασκευῆς καὶ ἐν τῇ ὥρῃ τῆς ἐν τοῖς τζαμίοις προσευχῆς, οἱ Μωαμεθανοὶ κλείουσι σχεδὸν ἡμίωρον τὰς πύλας τοῦ φρουρίου· τοῦτο γίνεται καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Τουρκίας, ὅπου ὑπάρχει φρούριον, καὶ βεβαίως εἰς ἐνθύμησιν ἐχθρικής προσβολῆς. Τῇ δὲ πέμπτῃ Ἰουλίου ἐξέρχονται τῆς πόλεως εἰς ἀνάμνησιν, ὅτι πάλαι ποτὲ ἐγένετο σφαγὴ ἐν τινὶ πόλει. Κατὰ δὲ τὸ πάσχα τῶν Ὀρθοδόξων ἐξέρχονται, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἵνα μὴ ἀηδιάσωσιν ἐκ τῆς πολλῆς κρεωφαγίας αὐτῶν, ἀλλὰ κυρίως ἐκ φανατισμοῦ καὶ ὅμως πολλὰ ὀθωμανίδες τηροῦσι τὴν νηστείαν τοῦ δεκαπενταγουόστου, καὶ φέρουσι τὰ ἀσθενῆ αὐτῶν βρέφη ἐν τῷ ναῷ εἰς ἀσπασμὸν τοῦ Εὐαγγελίου· εὐλαβοῦνται δὲ τὴν Παναγίαν καὶ ἐνίοτε ὀρκίζονται ἐπὶ ὀνόματι αὐτῆς, καὶ φρονοῦσιν, ὅτι ἔγκυος γενομένη διὰ θεοῦ πνεύματος, ἐγέννησε διαρρηχθείσης τῆς γαστρὸς, ὡς μοὶ εἶπεν ὁ καθάσας μου Κατζῆ Δερβίσης. Ἐπὶ δὲ τῶν σφαγῶν τῆς Δαμασκοῦ (1860) οἱ Ἀκριῶται Μωαμεθανοὶ ἀποφασίσαντες φονεῦσαι τοὺς Χριστιανούς ἐν τῇ ἀγορᾷ ἢ ταῖς ἐκκλησίαις, ἐτοιχοκόλλησαν προκηρύξεις ἀπειλητικὰς καὶ ὑβριστικὰς, δι' ὅ καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἐφυγον ἀλλαχοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐβράδυνον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν διὰ τὸν φόβον μὴ ἔχουσιν ὄπλα οἱ Χριστιανοί, ἐματρώθη τὸ σχέδιον· διότι πρῶτον ἦλθον δύο πολεμικὰ Ὀλλανδικὰ πλοῖα, εἶτα Γαλλικὸν καὶ δύο Ἑλληνικὰ, ὧν οἱ διευθυνταὶ ὠμίλησαν ἐντόνως καὶ ἀπειλητικῶς πρὸς τὸν διοικητὴν· οἱ Ὀλλανδοὶ μάλιστα κατὰ τινὰ νόκτα ἔταξαν παρὰ τῆς πύλης τοῦ λιμένος λέμβους μετὰ στρατιωτῶν, ἵνα ὀρμήσωσι κατὰ τῆς πόλεως ἐν περιπτώσει ἀποπείρας κατὰ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες παρηγγέλησαν καταδηλώσει τοῦτο διὰ πυροτεχνήματος. Ἄνευ δὲ τῆς συνδρομῆς ταύτης ἡ Ἄκρη ἐγένετο κοιλὰς θρήνων ἕνεκα τοῦ τείχους, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐσφάζοντο ὡς ἐπὶ Τίτου οἱ Ἰουδαῖοι.

Κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἄκρης καὶ παρὰ τὴν πόλιν Κάιφας χύνεται ὁ ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφερόμενος χεῖμαρρος Κισσῶν, κοινῶς Μακάτα ἀραβιστί, καὶ ὁ Cisseus τοῦ μύθου τοῦ Ἀδωνιδος, ὅστις ἐν τῇ θαλάσσῃ λαμβάνει πολλὰ ποτάμια, πηγάζοντα ἐκ τοῦ Θαβῶρ καὶ τῶν ὄρεων τοῦ Ἑβραΐμ. Οὗτος τὸν χεῖμαρρα ἐπικίνδυνος καὶ λέμβω μόνον διαβατός. Καὶ ὁ ποταμὸς Βῆλος ὁ καὶ Παγίδας ἢ Σιχῶρ Λιβνὰτ τῆς Γραφῆς, πηγάζων κατὰ Πλίνιον ἐκ τινος λίμνης, εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν ἐγγὺς Ἄκρης, καὶ δύο στάδια μακρὰν αὐτῆς κατὰ Μελέτιον, ὥστε πιθανὸν ὁ ἔξω τῆς πόλεως μικρὸς καὶ διαβατὸς ποταμίσκος, ὅστις πράγματι πηγάζει ἀπὸ ἐλῶν· κατὰ δὲ τὸν Φριδερικὸν Χοέφερ (τελ. 3) δυσεύρετος

παρὰ τῶν περιηγητῶν, διότι ἐπληρώθη ὑπὸ τῆς ἄμμου. Ὁ ποταμὸς οὗτος ἐστὶ στενὸς καὶ βαθύς καὶ βραδυκίνητος καὶ ἱλυοδεις· τὸ ὕδωρ αὐτοῦ κακὸν εἰς πόσιν, ἀφισρωμένον τὸ πάλαι εἰς θρησκευτικὰς τελετάς. Οὗτος κατήγε λεπτὴν ἄμμον, ἐξ ἧς τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ ἕλος ὑπὸ τῶν Φοινίκων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πλίνιος· κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα ἢ μεταξὺ Ἄκρης καὶ Τύρου παραλία ἔχει ἄμμον χρήσιμον εἰς ἕλον. Παρὰ τὸν Βῆλον ἀναφέρεται ὁ τάφος τοῦ Μέμνονος, ἀλλὰ ποῦ κεῖται ἄγνωστον. Ταῦτα περὶ τῆς Ἄκρης, ἐνθα εὐρέθησαν ἀρχαῖα νομίσματα τῶν Τυρίων καὶ Σιδωνίων, χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ κατὰ Χοέφερ.

Κάιφα.

Ἡ πόλις αὕτη καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἀράβων Χάιφα, ἐπὶ Βυζαντινῶν φέρουσα τὸ ὄνομα Πορφυρούπολις. Ἐστὶ δὲ παραλία ὑπὸ τὸ Καρμήλιον ὄρος, ἀντικρὺ Ἄκρης καὶ τρίωρον περίπου αὐτῆς· εὐάρεστος καὶ ὑγιεινὴ, καὶ τετειχισμένη, ἔχουσα δύο πύλας, καὶ πύργον παλαιὸν ἐκτὸς τοῦ τείχους. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπρώτεως κατὰ τὸ ἐμπόριον, νῦν δὲ ἔπεται μετὰ τὴν Ἄκρην, καὶ τακτικῶς κοινωνεῖ δι' ἀτμοπλοίου αὐστριακοῦ. Ἐδρα καϊμακάμου, καθῆ, ὑποτελώνου καὶ διαφόρων προξενείων. Κάτοικοι 5000. Τούτων Ὀρθόδοξοι 240· καὶ πρῶτον μὲν οὐδόλως ὑπῆρχον· ἦλθον δὲ περὶ τὸ 1838 ἐκ Ναζαρέτ καὶ ἀλλαχόθεν, ἀλλὰ πάλιν ἠραιώθησαν. Γραικοκαθολικοὶ 4000. Λατῖνοι 30. Οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι· οὗτοι δ' ἔρχονται ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐνταῦθα ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς, ὅπως τελευτήσωσι, σεβόμενοι τὸν τόπον ὡς ἱερόν. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἰερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων ὁ Ταγκρέδος ἔλαβεν ὡς τιμᾶριον τὴν Χάιφην μετὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ Τιβεριάδος παρὰ τοῦ Γοδοφρείδου. Τὸ πάλαι ἦν ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Τύρου· τὸν δὲ πέμπτον αἰῶνα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὑπήχθη τῷ πατριαρχεῖ Ἰεροσολύμων. Σύνορα δὲ τῆς ἐπισκοπῆς ὁ ἡμίωρον ἀπέχων χεῖμαρρος Κισσῶν ἕως τοῦ Ζαβουλῶν· κατόπιν ὑπήγετο ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Πτολεμαίδος, καὶ νῦν ὑπὸ τὴν Ναζαρέτ. Ἐκκλησία μία Ὀρθόδοξος, κτισθεῖσα τὸ 1838, ὀνόματι ἁγίου Ἡλίας, μετὰ δύο ἱερῶν καὶ σχολείου ἀραβικοῦ. Γραικοκαθολικὴ μία μετὰ δύο ἱερῶν καὶ σχολείου ἀραβικοῦ. Ἐκτὸς δὲ καὶ δυτικῶς τῆς πόλεως κτίζεται παρὰ τοῦ Λατίνου πατριαρχοῦ λόγου ἀξία μονὴ μετὰ ναοῦ μεγάλου· αὐτόθι καὶ σχολὴ κορασίων, διευθυνομένη ὑπὸ ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέους.

Κάρμηλος.

Τὸ ὄνομα Κάρμελ ἐστὶ σύνθετον ἀραβιστί ἐκ τοῦ κάρμ, ἄμπελος, καὶ ἔλ, θεός. Τὸ ὄρος τοῦτο, συνώνυμον πόλεως ἐν Ἰουδαίᾳ, ἀνήκει τῇ Γαλιλαίᾳ,

καὶ κεῖται ὑπὲρ τὴν πόλιν Κάιφα. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ὑπάρχει βράχος, θεωρούμενος θυσιαστήριον, ὅπου ὁ Ἡλίας Θεοβίτης ἐθυσίασε τοὺς ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, ὀπαδοῦς τοῦ Βάαλ. Τὸν τρίτον αἰῶνα τῇ διαταγῇ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου ἠγέρθη ἡ πρώτη ἐκκλησία αὐτόθι. Ἐπ' αὐτοῦ νῦν μονὴ τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ, πρῶτον μὲν ἀνήκουσα τοῖς Ὀρθοδόξοις, νῦν δὲ τοῖς Λατίνοις, οἷς ἐπωλήθη παρὰ τοῦ τυράννου Ἀπτουλά πασᾶ (ἀντὶ 30,000 γρ.), ἔχουσα θαλάμους πολλοὺς, καὶ φαρμακεῖον, καὶ μοναχὸν ἱατρόν. Τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου προστρέχουσι Χριστιανοὶ παντὸς δόγματος· διατηρεῖται δαπάναις τῆς Γαλλίας, καὶ μᾶλλον τῆς Αὐστρίας, ἔχουσα οἰκίαν ἐν Κάιφα, Ἄκρῃ καὶ Βηρυτῷ. Πρὸς δυσμὰς τοῦ ὄρους εἶναι τὸ σχολεῖον τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, σχήματος ἀντροῦ. Ὁ ἐν Τύρῳ γεννηθεὶς Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, διέτριψε χρόνον τινὰ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Καρμήλου, κάκειθεν ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον (περὶ τὸ 547 π. Χ.)· διὸ οἱ Καρμηλίται μοναχοὶ θεωροῦσιν αὐτὸν συνέταιρον. Τούτων δὲ τῶν Καρμηλιτῶν ἦν ἐν Ἐνετίᾳ ναὸς, ὅπου ἐναπετέθη τὸν 12 αἰῶνα τὸ λείψανον τῆς ἀγίας Ἐλένης, ὡς λέγεται, κομισθὲν ὑπὸ Αἰκάρδου. Τέλη δὲ τοῦ 13 αἰῶνος ἐπιτατίαν διέτριψεν ἐνταῦθα, ἐξορισθεὶς ἐκ Βυζαντίου, ὁ ὄσιος Νεῖλος ὁ Ἐριχιώτης, ἀνεψιὸς τοῦ αυτοκράτορος Θεοδώρου τοῦ Ασκάρεως. Ἐπὶ τοῦ Καρμήλου ἦν πόλις Ἐκβάτανα, συνώνυμος τῆς ἐν Μηδίᾳ, κατὰ Πλίνιον. Λέγεται, ὅτι αὐτόθι ζῆ ἔτι ὁ ὕβρις τὸν Χριστὸν Ἰουδαῖος Ἀχάσθρος ὁ λεπτοουργός (κ. Κουτεντές)· ἐγὼ ὅμως οὐκ εἶδον αὐτόν. Ἰπάρχουσιν αὐτόθι κρυσταλλώσεις σταφυλῶν, ὑδροπεπόνων, προελθούσαι ἐκ κατάρας τῆς Παναγίας, ὡς λέγουσιν οἱ κάτοικοι. Ὁ δὲ ἡμέτερος Σοῦτσος μείαν ποιούμενος τοῦ Καρμήλου, λέγει αὐτὸν ἀπάτητον ἐκ τῶν πάγων, καίτοι ἔχοντα ὕψος ποδῶν 4729, ὡς λέγει ὁ Ἰούδας πρὸς τὸν Μεσσσίαν.

Κ' εἰς τοῦ Καρμήλου κυνηγῶν τοὺς ἀπάτητους πάγους Ἐθρία λυσοσμίθουσα καὶ ὄρνεις σαρκοφάγους.

Ναζαρέτ.

Ἡ πόλις αὕτη, Νάσσα ἀραβιστί καλουμένη, ἐξ οὗ καὶ οἱ Χριστιανοὶ καλοῦνται Νασαράνοι (Ναζωραῖοι), κεῖται κατὰ τὸ μεσόγειον, ἐπτάωρον μακρὰν τῆς Πτολεμαίδος. Ἐστὶ δὲ ἁγία καὶ ἔνδοξος· διότι αὐτόθεν ἐξῆλθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς· διὸ καὶ προσελκύει τὸ σέβας τῶν περιηγητῶν καὶ παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Κάτοικοι 7,200. Τούτων Ὀρθόδοξοι 1700, Καθολικοὶ 450, Λατῖνοι 750, Μαρωνῖται 220, Διαμαρτυρόμενοι 80, προσηλυτισθέντες πρὸ μικροῦ ἐξ Ὀρθοδόξων καὶ Λατίνων. Καὶ κατ' ἄλλην πληροφορίαν, οἰκογένηται πᾶσι 445, ὧν 160 Ὀρθοδόξων, 125 Καθο-

λικῶν, 40 Μαρωνιτῶν καὶ 120 Μωαμεθανῶν. Τῇ διαταγῇ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐγένετο τὸ πρῶτον ἐκκλησία ἐν Ναζαρέτ. Ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐγένετο ἀρχιεπισκοπὴ, ἧς σύνορα ὁ μεταξὺ αὐτῆς καὶ Ἄκρης χεῖμαρρος Κισσῶν μέχρι προπόδων τοῦ Θαβωρίου. Τὸ 4709 ὁ Ναζαρέτ ὠρίσθη ὑπέρτιμος καὶ ἐξαρχὸς πάσης Γαλιλαίας. Τὸ 1771 ἦν μητροπολίτης ὁ Πελοποννήσιος Νεόφυτος, καὶ νῦν ὁ φιλόκαλος Κρῆς Νήφων.

Ἐκκλησίαι Ὀρθόδοξοι δύο. Ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, κτισθεῖσα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐφ' οὗ τόπου ὁ Γαβριὴλ εὐηγγελίαστο τὴν Παρθένον Μαριάμ, ἀνακαινισθεῖσα (1737) παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἰεροσολύμων Παρθενίου τοῦ Ἀθηναίου. Ἡ τοῦ ἀγιάσματος, ὅπου νῦν πηγὴ καὶ τὸ πάλαι κλίμαξ, δι' ἧς κατέβαιναν ἡ Παναγία· ταύτην ἐκαλλώπισεν ὁ μητροπολίτης Νήφων καὶ ἀνήγειρεν ὠραῖον ναόν· ἐν τῷ περιβόλῳ δὲ τούτου ἡ μητρόπολις καὶ σχολεῖον ἀραβικῆς καὶ ἑλληνικῆς. Ἐκκλησίαι Λατινικαὶ τρεῖς. Ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ἣ κίων παλαιὰ καὶ λογιζέται ἡ θέσις, ὅπου ὁ Γαβριὴλ ἐφάνη δοῦς τὸ κρίνον τῇ ἀειπαρθένῳ, ἧς κατοικία τὸ παρὰ τῇ κίονι δωμάτιον. Αὐτόθι καὶ λαμπρὰ μονὴ καλογραιῶν τοῦ Ἐλέους ἀπὸ τοῦ 1856 μετὰ σχολείου κορασίων καὶ σχολείου ἀρρένων διευθυνομένου ὑπὸ μοναχῶν Φραγκισκανῶν διδασκόντων τὴν ἀραβικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν ὄντων 17, καὶ ἐχόντων ἰδίαν μονὴν ἐν τῷ αὐτῷ περιβόλῳ. Ἄλλη ἐκκλησία, ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ, ὅπου εἰργάζετο τὴν λεπτοουργικὴν. Τρίτη δὲ ἡ τῆς Τραπεζῆς τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπὶ Γοδοφρείδου ἦν ἐν Ναζαρέτ μητρόπολις τῶν Λατίνων, εἰς ἣν ὑπάγετο καὶ ἡ Τιβεριάς· νῦν δὲ ἐπίτροπος τοῦ Λατίνου πατριάρχου τῶν Ἰεροσολύμων, ἀνεγείρει οἰκοδόμημα τῶν Λαζαριστῶν. Ἐτι ἐκκλησία Διαμαρτυρομένων, Οὐνιτῶν, Μαρωνιτῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὀσίου Ἀντωνίου, ἔχουσα ἐκάστη ἱερεῖα καὶ σχολεῖον ἀραβικῆς.

Ἡμίωρον ἀπὸ Ναζαρέτ κεῖται ἡ Γιάφα, πιθανῶς ἡ κόμη τῆς κάτω Γαλιλαίας Ἰαφά, ἣν ὠχύρωσεν ὁ Ἰωσήπος, ἔχουσα νῦν 760 κατοίκους, ὧν 360 Ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοὶ, καὶ τινες Λατῖνοι καὶ διαμαρτυρόμενοι. Ὄραν δὲ ἀπὸ Ναζαρέτ κεῖται ἡ Σεφουρίε, ἡ ἀναφερομένη ὑπὸ Ἰωσήπου Σεφωρίε ἢ Διοκαϊσάρεια, πόλις τοῦ Ἰωακείμ καὶ Ἄννης, πάλαι μὲν οἰκουμένη ὑπὸ Χριστιανῶν, νῦν δὲ ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Δίωρον δὲ ἀπὸ Ναζαρέτ ὑπάρχει ἡ κόμη Ἐλ Φούλιε ἧτος Κυαμῶν ὅπου (1187) συνέβη ἡ μεταξὺ τῶν Σταυροφόρων καὶ τοῦ σουλτάνου Σαλαδίνου μάχη. Αὐτόθι συνεκροτήθη καὶ ἡ κληθεῖσα μάχη τοῦ Θαβωρίου (1799), καθ' ἣν ὁ στρατηγὸς τοῦ Ναπολέοντος Κλέβερ μετὰ δισχιλίων Γάλλων κατετρόπως 25,000 Ἀράβων, σπεύσαντος καὶ τοῦ Βοναπάρτου ἐκ Πτολεμαίδος μετὰ ἐξακοσίων ἀνδρῶν.

Τῇ αὐτῇ ἐποχῇ ὁ Κλέβερ σταθμεύων κατὰ τὸ χωρίον Σοφάμερ, ἐπεμψε καὶ κατέστρεψε διὰ διακοσιῶν ἰππέων τὸ ἐκ 50 οἰκογενειῶν Βεδουίνων χωρίον Ἄεν-ἔλ-Βέδα=Λευκὴν Κρήνην, ὑπερ ἔκτοτε ὠνομάσθη Μάκταλ-ἔλ-Ἀράβ=Σφαγγεῖον Ἀράβων, καὶ τοῦτο διότι ἐκακοποίησαν οὗτοι Χριστιανὸν τινα. Διηγούνται ἔτι νῦν οἱ κάτοικοι, ὅτι πολλοὶ Χριστιανοὶ συνέδραμον ἐνόπλιως πρὸς Ναπολέοντι, μεθ' οὗ καὶ συναπλήθον εἰς Γαλλίαν, καὶ ὅτι πολλοὶ Γάλλοι στρατιῶται πλανώμενοι χάριν τροφίμων κατὰ τὰ χωρία, ἐφονεύθησαν δολίως παρὰ τῶν Μωαμεθανῶν, προσποισαμένων ὅτι ἦσαν Χριστιανοί.

Κανά.

Ἡ Κανά τῆς Γαλιλαίας, κοινῶς Κέφρ-Κάνα, ἀπέχει τριῶν βορειαντολικῶς τῆς Ναζαρέτ. Αὐτοῦ ὁ Χριστὸς μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον καὶ σώζεται ἡ οἰκία καὶ λίθινος ἀμφορεύς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ὀρθόδοξων καὶ πίθοι λίθινοι μεγάλοι. Κάτοικοι 900, ὧν 600 Μωαμεθανοὶ καὶ 300 Ὀρθόδοξοι μετ' ἐκκλησίας, ἱερέα καὶ σχολεῖου καὶ δύο οἰκογενεῖας Διαμαρτυρομένων.

Θαδῶριον.

Καλεῖται κοινῶς Τσεπελέτ Τούρ, ἀπέχον τῆς μὲν Ναζαρέτ ὥρας τρεῖς, τῆς δὲ Ἄκρης δέκα. Ἔστι δὲ ὄρος κωνοειδές, ὕψους 1748 ποδῶν, δασώδες καὶ μεγαλοπρεπές, ἔχον πάνθηρας καὶ ἀγριοχοίρους. Τῇ διαταγῇ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἠγέρθη τὸ πρῶτον ἐκκλησία. Νῦν δὲ ὑπάρχει Ὀρθόδοξος μονὴ καὶ ἐπίσκοπος· τὸ δὲ 1863 κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἐπὶ δμῶνυμου ἐρείπιου ἐκτίσθη ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως. Τὸ πάλαι ἦν αὐτόθι καὶ πόλις.

Σαφῆδ.

Ἀπέχει τῆς Ἄκρης ἕνδεκα ὥρας περίπου, κειμένη ἐπὶ βουνοῦ ὑψηλοῦ. Κάτοικοι 15000 ὧν Μωαμεθανοὶ 5000, Χριστιανοὶ 200, καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι· ὑπάρχουσι καὶ Οὐνίται μετ' ἐκκλησίας καὶ σχολῆς. Τὸ 1837 ἐκ σεισμοῦ ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς 5000 ἐκ τῶν 7000 κατοίκων. Οἱ Ἰουδαῖοι πιστεύουσιν ὅτι ἐνταῦθα ἐδρεύσει ἡ Μεσσίας, πρὶν βασιλεύσῃ ἐν Ἱερουσαλήμ· ἐτησίως δὲ εορτάζουσιν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατριάρχου Σαμουήλ, υἱοῦ τοῦ Ἰακώβ.

Τιβεριάς.

Ἦτο μητρόπολις τῆς πάλαι ἐπαρχίας Δεκαπόλεως, κληθεῖσα οὕτω ἀπὸ τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ῥώμης Τιβερίου. Καλεῖται κοινῶς Ταμπάρια, ἀπέχουσα τῆς Ἄκρης ἑννέα ὥρας, καὶ κειμένη παρὰ τὴν δμῶνυμον λίμνην ἢ θάλασσαν, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ ὕδωρ ταύτης χρήσιμον εἰς πόσιν τῶν κατοίκων τῆς

πόλεως· ἐν αὐτῇ ἠλείουσι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἀνατολικῶς καὶ ὥρας τέταρτον ἀπὸ τῆς πόλεως εἰσι θειοῦχα θερμὰ ὕδατα, χυρόμενα ἐν τῇ λίμνῃ· αὐτόθι ἐρείπιον καταστήματος εἰς χρῆσιν τῶν ἀσθενῶν, ἀνεγερθέντος ὑπὸ τοῦ Ἰβρῆμ πασά. Κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον εἶχε καὶ πλοῖα. Κατὰ Ἰώσηπον ἐπὶ Τίτου ἐγένετο ναυμαχία μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἰουδαίων. Τὸ 1835 ὁ Ἰρλανδὸς Κοστιγᾶν μετενεγκὼν εἰς αὐτὴν λέμβον ἐκ τῆς μεσογείου, διέπλευσε τὸν Ἰορδάνην. Τὸ 1848 ὁ Ἀμερικανὸς ὑπολοχαγὸς Lynch μετήνεγκεν εἰς αὐτὴν ἐκ Πτολεμαίδος δύο λέμβους ἐκ σιδήρου καὶ χαλκοῦ. Κάτοικοι 8000 ὧν Μωαμεθανοὶ 4000. Καθολικοὶ 200, οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ἐρχόμενοι ἐκ διαφόρων τοῦ κόσμου μερῶν. Ὀρθόδοξοι οὐδὲν ὑπάρχουσι, καίτοι τὸ πάλαι ὄντος ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ναζαρέτ. Ὑπάρχει καὶ μονὴ Λατίνων μετὰ ἱερέως καὶ μοναχοῦ, καὶ ἐκκλησία Οὐνιτῶν μετὰ ἱερέως. Ἐτερίσθη ὑπὸ τοῦ Δάχερ.

Τζενίν.

Οὕτω καλεῖται κοιλὰς, ὡς προέκτασις τῆς κοιλάδος Ἰεζράελ, κειμένη μεταξὺ Γινάις καὶ τῶν ὄρων Γελβουέ, συνώνυμος χωρίου ἀπέχοντος ἀπὸ μὲν Ναζαρέτ ὥραν, ἀπὸ δὲ Ἄκρης ὥρας δέκα. Ἀπὸ ταύτης καλεῖται καὶ ἡ δμῶνυμος ἐπαρχία, προστεθεῖσα ἐσχάτως τῷ νομῷ Πτολεμαίδος, μετὰ πολλῶν χωρίων, καὶ κατοίκων 10,000, ὧν 200 μόνον Ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοί. Ἡ κοιλὰς δὲ Ἰεζράελ ἐκλήθη κατὰ τὸν μεσαιῶνα Campus Legionis, ἐκ τῆς αὐτόθι πόλεως Legio (Λεγιῶν κοινῶς).

Κουφρουγιασῆφ.

Ἡ κώμη αὕτη Κέφρ-Ἰουσεφ κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ Ἰωσήφ, ἀπέχει τῆς Ἄκρης μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Κάτοικοι 2000 ὧν Ὀρθόδοξοι 800 μετ' ἐκκλησίας, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Δρούζοι. Βορείως τῆς κώμης κατήλθον (18 Μαρτίου 1868) δι' ὁπῆς ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ ἐν ὑπογείῳ καὶ πελεκητῷ δώματι· καὶ ἐν τινι μὲν τόπῳ εἰσι τρία μνημεῖα, ἀλλαχοῦ δύο, καὶ ἀλλαχοῦ ἓν. Ἀπέναντι τῶν δύο μνημείων εἰσι δύο βαθμίδες καὶ θυρίδιον πέτρας κεκλεισμένον, ὑπερ βεβαίως ἢ εἰσοδος τοῦ ταφείου. Δεξιόθεν τῶν τριῶν μνημείων ἡ ἐπιγραφή CABINOY· ἀριστερόθεν δὲ καὶ τῇ ἑνδον πλευρῇ ΚΑΙΟΥΜΟΥ. Τὸ ταφεῖον τοῦτο ἀνήκει πιθανῶς Ἑλλήσι τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς· διότι καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν κατοίκων τὸ χωρίον τοῦτο ὤκειτο τὸ πάλαι ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἑλαίων τις καλεῖται Ἑλληνικὸς τὴν σήμερον. Ἐγγὺς δὲ παρὰ τὸ χωρίον Ἀμπουσάν ὑπάρχει ναῖκος θολωτὸς τῶν Δρούζων, ὅπου τιμῶσι τὸν Ζαχαρίαν· καὶ κατὰ τὸ ἑγγὺς χωρίον Γιέρκ οἱ αὐτοὶ ἀποδί-

δουσι τιμὰς εἰς τάφον τινὰ υἱοῦ ἢ φίλου τοῦ Ἰακώβ. Ἐν Κουφρουγιασῆφ ἦν ἄλλοτε συναγωγὴ Ἰουδαίων, ἧς τὰ εἰρήπια σώζονται, καὶ ἔξω τῆς κώμης πολλὰ μνημεῖα αὐτῶν προσθετέον δὲ, ὅτι οἱ ἐν Ἄκρῃ Ἰουδαῖοι αὐτόθι μεταφέρουσι καὶ θάπτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, θεωροῦντες τὸν τόπον ἱερὸν ὡς τόπον Παλαιστίνης, τὴν δὲ Ἄκρην μὴ τοιοῦτον. Ἄνω δὲ κατὰ τὸ βουνὸν, σώζεται φρούριόν τι ἐρημον Ζιδίν, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Δάχερ. Κατὰ δὲ τὸ ἑγγὺς χωρίον Ἄμα, οἱ Μωαμεθανοὶ κάτοικοι τρώγουσιν οὐ μόνον κρέατα καμήλων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν λύκων· διὸ οἱ περιόικοι βδελύσσονται αὐτούς.

Ταῦτα ἐν γένει τοπογραφικῶς περὶ τοῦ νομοῦ.

Παιδεία, βίος.

Ἐρευνῶντες τὸν βίον ἐκάστου ἔθνους τῶν κατοικούντων ἐν τῷ νομῷ τούτῳ, εὐρίσκομεν ὅτι παρὰ πᾶσι, καὶ Χριστιανοῖς, καὶ Μωαμεθανοῖς, καὶ Δρούζοις, ἐπικρατεῖ ἀρχαϊκότης καὶ ταυτότης κατὰ τὰ ἦθη, ἔθιμα, γλῶσσαν, ἐνδυμασίαν, τελετὰς, συμπεριφορὰν καὶ καθεζῆς· ταῦτα δὲ εἰσι μᾶλλον μωαμεθανικὰ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ μωαμεθισμού· διὸ καὶ δυσδιάκριτος ὁ Χριστιανὸς ἀπὸ τοῦ Μωαμεθανοῦ παρὰ τῷ περιηγητῇ. Ἀμάθεια πληρεστάτη βασιλεύει παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς· διότι ἡ Κυβέρνησις μόνον περὶ φορολογίας φροντίζει δραστηρίως, ἀμεριμνεῖ δὲ περὶ ἠθικοποιήσεως καὶ ἀναπτύξεως Μωαμεθανῶν τε καὶ Χριστιανῶν διὰ συστάσεως τούτλαχιστον δημοτικῶν σχολείων· εἰσι δὲ τινὰ τοιαῦτα παρὰ τοῖς τζαμίοις, ἐνθα οἱ Ὀσμανίδαι διδάσκονται μόνον τὸν φανατισμὸν καὶ τὸ κατὰ Χριστιανῶν μῖσος. Καὶ τὸ πατριαρχεῖον τῶν Ὀρθόδοξων, ἰδρῶσαν μόνον Θεολογικὴν σχολὴν, μικροὺς παράγουσαν καρπούς, οὐ κήδεταί δεόντως εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος, ἀπειλούμενον ὑπὸ πολλῶν πειρασμῶν καὶ καθ' ἐκάστην ἀραιομένου. Πάντες οἱ ἀρχιερεῖς ἀσχολοῦνται δυστυχῶς μόνον εἰς ἀτομικὴν εὐζωίαν καὶ θησαύρισιν, ἀμαθεῖς ὄντες καὶ μὴ προστατεύοντες τοὺς Χριστιανούς, συχνάκις ἀλλαξοπιστοῦντας· ὅθεν παραίτιοι τῆς ἀραιώσεως αὐτῶν αὐτοὶ οἱ κληρικοὶ, οὐδὲν ἑφάμιλλοι τῶν ἐν τῇ λοιπῇ Τουρκίᾳ, οἵτινες ἀξιεπαίνως στηρίζουσι τὸν ἑλληνησμὸν διὰ συστάσεως σχολείων καὶ ἠρωϊκῶς παλαίους κατὰ τοῦ τουρκικοῦ καὶ δυτισμοῦ. Μόνον οἱ Δυτικοὶ ἐπιμελοῦνται μᾶλλον εἰς σύστασιν σχολείων, ἀρρένων τε καὶ θηλέων, εἰς ἀποπλάνησιν καὶ σαγήνευσιν ἰδίως τῶν Ὀρθόδοξων, ποιήσαντες προόδους οὐκ εὐκαταφρονήτους· πανταχοῦ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις διατηροῦσιν ἀδραεῖς δαπάναις σχολεῖα, καὶ διὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ παντὸς τρόπου προσελκύνουσιν ὄπαδούς. Διὰ τοὺς εἰρημένους λόγους οἱ λαοὶ οὗτοι διεφθάρησαν, εἰσὶν εὐτελεῖς, μικροπρε-

πεῖς, δόλιοι, ψεῦσται, ἀδιάκριτοι, ἀγνώμονες, ψοφοδεεῖς, ἐπιπόλαιοι· μανθάνοντές τινες ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, νομίζουσιν ἑαυτοὺς σοφοὺς· οὐδὲν ὅμως σχεδὸν ἀποδημοῦσι καὶ διὰ τοῦτο εἰσι στάσιμοι κατὰ τὰς ἰδέας καὶ ἀπολίτιστοι. Οἱ Χριστιανοὶ εἰσι λίαν ταπεινοί, ὡς διατελοῦντες ἐπὶ αἰῶνας ὑπὸ τὸν ζυζόν καὶ πάντη ἀγνοοῦσι τὴν κατάστασιν τοῦ τουρκικοῦ κράτους· οὐδὲν γενναῖον ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς καὶ ἐλευθέριον. Κατὰ τὰς τέχνας εἰσὶν ἀπειρότατοι καὶ παντελῶς νήπιοι, κατώτεροι πολλῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Κατὰ δὲ τὰς ἐπιστήμας διάκεινται ἔτι χειρόν· οὐδεὶς, οὔτε Χριστιανός, οὔτε Μωαμεθανός ἐξεπαίδεῦθη περὶ ἐπιστήμην τινὰ· ἱατρὸς ἐπιστήμων οὐδεὶς ὑπάρχει κατὰ τὸν νομὸν· οἱ δὲ λεγόμενοι ἱατροὶ Ἀραβες ἐλευθέρως καὶ ἀτιμωρῆτως σφάζουσι τὸν κόσμον, ἀναγινώσκοντες ἐν ἀραβικοῖς χειρογράφοις τὰ συγγράμματα τῶν ἐνδόξων ἱατρῶν τῆς Ἑλλάδος, Ἰπποκράτους καὶ Γαληνοῦ. Εἰσὶ δὲ καὶ πάντη ἄμουσοι· μουσικὰ ὄργανα, καὶ αὐτὰ τὰ ἀπλούστατα καὶ συνήθη παρ' ἄλλοις νηπιάζουσιν ἔτι λαοῖς, ὡς λύραι καὶ τύμπανα, οὐδὲν ὑπάρχουσι· τοῦτο δὲ ἀναπληροῦσιν αἱ σφοδρῶς τυπτόμεναι παλάμαι καὶ κρουαὶ ἀλλόκοτοι. Εἰσὶ δὲ καὶ ἀκάθαρτοι ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ βροπὴν μεγάλην ἔχουσιν εἰς τὴν φλυαρίαν καὶ καπνοποσίαν· πάντες, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, πίνουσιν ἀδιακόπως σιγάρον, καὶ μάλιστα νεφές (ναργιλῆ). Ἐνεκα δὲ τῆς ἐλλείψεως ἀνατροφῆς οἱ μικρότεροι οὐδὲν ἔσθονται τοὺς πρεσβυτέρους· συχνάκις παῖδες ἀναιδῶς λογοτριβοῦσι πρὸς γέροντας, ἢ καὶ παλαίους. Συνείδησις θρησκευτικὴ οὐχ ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς· καίτοι πλησίον, οὐ μεταβαίνουσιν εἰς προσκύνησιν τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος· χάριν τοῦ ἀργυρίου καθ' ἐκάστην μεταβάλλουσι θρήσκευμα· παρὰ τε τοῦ πατριαρχεῖου καὶ τῶν ἀρχιερέων, καίτοι μηδὲν συνεισφέροντες, τὰ πάντα ἀπαιτοῦσιν, ἐκκλησίας, σχολεῖα, δικόνους, ἱερατικὰ ἐνδύματα κ.λ.π. Ἰδοὺ συνοπτικῶς τὸ ἠθικὸν κάτοπτρον τῶν λαῶν τοῦ νομοῦ.

Γεωργία.

Τὸ μέρος τοῦτο ἐστὶ τὸ σπουδαιότερον, διότι ἡ γεωργία ἀποτελεῖ τὴν κρηπίδα τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐστὶν ἡ μήτηρ τοῦ ἐμπορίου καὶ πάσης βιομηχανίας. Ἡ χώρα τοῦ νομοῦ τούτου τυγχάνει μᾶλλον ὀρεινῆ, ἢ πεδινή· ἀλλὰ τὰ ὄρη χθιμακά καὶ εὐέργαστα. Ὁ τόπος μᾶλλον γυμνός, στερούμενος δένδρων καὶ δασῶν, καὶ ἕνεκα τῶν κατὰ καιροὺς καταστρεπτικῶν πολέμων, καὶ ἕνεκα παντελοῦς ἐλλείψεως δασονομικῶν ἀρχῶν. Τὸ ἐπικρατέστερον δένδρον ἐστὶν ἡ ἐλαία, ἐπιδίδουσα ἀξιολόγως καὶ ἀποτελοῦσα λόγου ἄξιον πόρον τῶν κατοίκων·

εἰσὶ καὶ τινες φοίνικες, ἀλλὰ τὸ ποῖον τοῦ καρποῦ ὑποδεέστερον τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸ ποσὸν ὀλίγον, οὔτε εἰς ἐπιτόπιον χρῆσιν ἐπαρκές. Ἡ συκαμινέα ἐλλείπει παντελῶς ἐν τῷ τόπῳ ἢ τοῦ δένδρου τούτου φυτεία δύναται ταχέως εὐδοκιμῆσαι διὰ τὸ θερμὸν τοῦ κλίματος, καὶ χεῖρας πολλὰς ἀσχολῆσαι καὶ εἰσαγαγεῖν τροφήν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ πλοῦτον τοῖς κατοικοῖς· παράδειγμα ἢ ἐγγὺς μεταξοφόρος Βηρυτός, ὅπου τὸ δένδρον ἐπιδίδει ἀξιολόγως· ἀλλὰ τίς δώσει τὸ παράδειγμα πρὸς λαοὺς ὑπνώττοντας; Λειμωνεῖαι καὶ χρυσομηλεῖαι οὐ καλλιεργοῦνται· ὁ τόπος πρὸς τοῦτο ἐπιδεκτικὸς, μάλιστα αἱ παραλίαι τῆς Ἀκρῆς, ὡς ἀποδεικνύουσιν οἱ κήποι τοῦ Ἀπτουλά-πασᾶ, παράγοντες ἀκαλλιεργήτως σχεδὸν ἄφθονον καὶ ἀγαθὸν προῖον, ὑπέρτερον καὶ τοῦ τῆς Ἰόππης· καὶ ὑπῆρχον μὲν πρότερον λειμωνεῶνες μεγάλοι καὶ παραγωγικοί· ἀλλ' ὁ ῥηθὴς τύραννος κατέστρεψεν αὐτοὺς ἐπὶ Ἰβραήμου, ἵνα μὴ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν τῇ πολιορκίᾳ προσπελάζῃ εἰς τὸ φρούριον. Οὔτε γεώμηλα φυτεύονται, μεταφέρονται δὲ εὐρωπαϊκὰ διὰ τοὺς κατοικοὺς τῶν πόλεων, καὶ τὸ ἐρυθρόδανον πάντῃ ἀγνωστον παρὰ τοῖς γεωργοῖς. Καλλιεργοῦνται δὲ τὰ ἐξῆς, σίτος, κριθή, βάμβαξ, καπνός, σησάμιον, ὀλίγον ὁ ἀραβόσιτος, καὶ ὄσπρια ἢ σίκαλις ἀγνωστος· αἱ κιννάραὶ αὐτοφυεῖς· συλλέγεται δὲ καὶ ὁ ὀπὸς τῆς σκαμμωνίας, βελτίων θεωρούμενος ὁ τῶν ὀρέων, καὶ εἰσαγόμενος εἰς τὸ ἐμπόριον. Δύο δὲ οἱ ἐχθροὶ ἰδίως τῶν δημητριακῶν καρπῶν, αἱ ἀκρίδες, καὶ εἰδὸς τι μυῶν, ὅστινες ἐκρίζουσι τὰ φυτὰ, καὶ αἴφνης πολλάκις ἀφανίζουσι τὰ σπαρτὰ, μεταφέροντες τοὺς στάχεις εἰς τὰς φωλεάς. Ἐν γένει ὅμως ἢ γεωργικῇ τέχνῃ ὑπνώττει· ὅ,τι γενᾶται, τοῦτο χορηγεῖ μᾶλλον ἢ φύσις ἢ ἡ ἀνθρώπινος διάνοια καὶ δραστηριότης. Αἴτιον δὲ τῆς καταστάσεως ταύτης, ὅτι αἱ γαῖαι σχεδὸν ἀπασαὶ ἀνήκουσι τῷ δημοσίῳ, πρὸς ὃ οἱ καλλιεργηταὶ δίδουσι ἐτησίως ὠρισμένον τι ποσὸν χρηματικόν· ὥστε οὗτοι ἐργάζονται ἐπὶ ξένης γῆς καὶ προσωρινῶς, μὴ ἔχοντες τὸν ζῆλον, ὅστις ἀναζωπυροῦται ἐκ τῆς ιδιοκτησίας καὶ δι' οὗ ἀναπτύσσεται ἢ γεωργία· τελευταῖον δὲ ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις περιπεσοῦσα εἰς οικονομικὰς δυσχερείας ἕνεκα ἰδίως τοῦ Κρητικῆς πολέμου ἤρξατο ἀπαλλοτριοῦσα γαῖας. Ἡ δὲ κτηνοτροφία σχεδὸν ἀναξία λόγου τυγχάνει· παρὰ τοῖς κατοικοῖς ὀλίγα τρέφονται ζῶα, οἶον πρόβατα, βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὅλας· πάντῃ δὲ ἀδαεῖς τῆς τοῦ τυροῦ καὶ βουτύρου κατασκευῆς.

Ἐμπόρια, ναυτιλία.

Τὸ ἐμπόριον πάντῃ τοῦ νομοῦ, ὡς καὶ τῆς ἐριβώλακος Χαυρανίτιδος καὶ ἄλλων πλησιοχώρων με-

ρῶν, ἐνεργεῖται ἐν ταῖς ἀγοραῖς Ἀκρῆς, καὶ μικρὸν τῆς Κάϊφας· διότι μόναι αἱ δύο αὗται πόλεις εἰσὶ παράλιοι, καὶ κοινωνοῦσι μετὰ τοῦ ἔξω κόσμου· διὸ καὶ τὸ ἐμπορικὸν αὐτῶν μέλλον ἔσται εὐτυχές.

Εἶδη ἐξαγωγῆς εἰσὶ, σίτος, κριθή, βάμβαξ, ἀραβόσιτος, καπνός, σησάμιον, ὀλίγον ἔριον, βραμβάκοσπορος, κηκίδιον· ὁ πλείοτος δὲ καὶ καλῆτερος σίτος μετακομίζεται ἀπὸ τοῦ τριήμερον ἀπέχοντος Χαυρὰν διὰ καμήλων· διότι ὁ τοῦ νομοῦ, καὶ μάλιστα ὁ τῶν πεδιάδων Ἀκρῆς, καὶ ὀλιγότερος καὶ κατώτερος κατὰ τὸ ποῖον γίνεται. Ἄν μὴ ἦσαν φόροι καταθλιπτικοί· ἂν ἡ Κυβέρνησις ἠσφάλιζε τοὺς γεωργούς, αἱ φορολογουμένοις χάριν προστασίας ἢ καὶ ληστευομένους ὑπὸ τῶν ἀνοποτάκτων καὶ σκηνιτῶν Βεδουίνων, καὶ κατεσκευάζεν ὁδοὺς ἀμαξιτὰς εἰς ταχέαν καὶ ὀλιγοδάπανον μεταφορὰν· καὶ ἂν ἐκαλλιεργοῦντο πᾶσαι αἱ σιτοφόροι πεδιάδες, τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν ἐξάπαντος ἐδιπλασιάετο· καὶ ὅμως κατὰ τοῦτο πάλιν πρωτεύει ἡ Πτολεμαῖς ἐν Συρίᾳ.

Εἶδη δὲ εἰσαγωγῆς ταῦτα, τὰ εὐρωπαϊκὰ ἐν γένει χειροτεχνήματα, ὀρύζια εὐρωπαϊκὰ καὶ ὀλίγα Δαμιατίου, κύτρα, σακχάρεις πᾶσαι γαλλικαί, καφὲς ὀλίγος διὰ τὴν συνθησετέραν χρῆσιν τοῦ ὕμενιου, μεταξωτὰ τῆς Δαμασκού διὰ ζηρᾶς μεταφερόμενα, καὶ δέρματα κατεργασμένα εὐρωπαϊκὰ, διότι τὰ ἑλληνικὰ θεωροῦνται κατώτερα καὶ δὲν εἰσάγονται παντελῶς. Τὰ εἶδη δὲ ταῦτα μετακομίζονται εἰς Ἀκρην καὶ Κάϊφαν ἐκ Βηρυτοῦ μᾶλλον δι' ἀτμοπλοίων ἢ ἰστιοφόρων· διότι οὐδεὶς τῶν ἐμπόρων συναλλάσσει μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν· ὥστε οἱ ἔμποροι οὗτοι ἀγοράζουσιν ἐκ δευτέρων ἢ καὶ τρίτων χειρῶν· ἄλλως, ἂν οἱ κάτοχοι τῶν εἰδῶν συνηλλάσσοντο ἀμέσως μετὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ μὴ ἦσαν δειλοὶ καὶ δύσπιστοι, ἀλλ' ἐπιχειρηματίαι, ὁ τόπος ἐλάμβανε διπλασίαν ἐμπορικὴν ἀνάπτυξιν· διὰ τοῦτο κατὰ τὰ μέρη ταῦτα οὐχ ὑφίστανται μεγάλα ἐμπορικὰ περιουσία. Ἄν ὑπῆρχον Ἕλληνες κεφαλαιούχοι, ἠδύναντο ἀναπτύξαι μέγα ἐμπόριον· δυστυχῶς οὐδεὶς ἑλληνικὸς οἶκος ὑπάρχει. Ἀλλὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ τόπου, εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς, κατέχουσι μᾶλλον οἱ Χριστιανοὶ, Ὀρθόδοξοι καὶ μὴ, ὄντες δραστηριώτεροι καὶ μᾶλλον πεφωτισμένοι· οἱ δὲ Μωαμεθανοὶ χειρωνακτοῦσι καὶ πενητεύουσι, καὶ οὐδεὶς σχεδὸν Μωαμεθανὸς κέκτηται κτήματα καὶ ἰσχὺν, ὡς ἀλλαχοῦ τῆς Τουρκίας συμβαίνει. Μᾶλλον δὲ ἀνεπτύσσετο τὸ ἐμπόριον, καὶ ἡ Ἀκρὴ ἀπέβαινε καθ' ἅπαντα ἐμπορικώτερα, ἂν ἐπεσκευάζετο ὁ λιμὴν, πρὸς ὃ μικρὰ ἀπαιτεῖται δαπάνη, ἂν συχνότερον καὶ τακτικώτερον προσήρχοντο ἀτμόπλοια, ἂν καταδαφίζετο τὸ φρούριον καὶ ἐξετείνετο ἡ πόλις, προσελκύουσα οὕτω ἔμπορους καὶ ἄλλους βιομηχάνους. Ἄλλο κώλυμα τῆς ἐμπορικῆς προόδου ἢ ἔλ-

λειψίς ἀποθήκης τελωνιακῆς· τὰ ἐμπορεύματα ἅμα ἀποθιβαζόμενα, μεταφέρονται εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν ἐμπόρων, καὶ ἐκ τούτου ὑπόκεινται εἰς διαφόρους βλάβας ἕνεκα τῆς ἐσπευσμένης μετακομίσεως. Καὶ μὴ τὸ δημόσιον στερεῖται τοιοῦτου οἰκοδομήματος; Παρὰ τῷ τελωνεῖῳ ὑπάρχει τὸ λεγόμενον χάνι τοῦ Τζεζάρ, δημόσιον, μέγα καὶ λίαν κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Οἱ τελωνιακοὶ φόροι ἔχουσιν οὕτω. Δυνάμει συνθηκῶν πάντα τὰ δι' Εὐρώπην καὶ Ἑλλάδα ἐξαγόμενα, ἐπὶ τῇ βᾶσει διατιμήσεως δίδουσι τελώνιον, ἐλαττούμενον βαθμηδὸν, ὥστε τὸ ἔτος τοῦτο (1868) ἐστὶ δύο ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν, ἐνῶ τὰ διὰ τὴν λοιπὴν Τουρκίαν πάντοτε ὀκτώ. Ὁ καπνός εἰς Εὐρώπην μεταφερόμενος, μένει ἀτελώνιστος, χορηγουμένης ὅμως ἐγγυήσεως, ἵνα μὴ ἀναλωθῇ ἐν Τουρκίᾳ· ὁ δὲ καὶ ταύτην ὅμως ἐξαγόμενος δίδει τέλος νῦν (1868) κατ' ὁκτὸν γρόσια ταμιακὰ ἐξ, καὶ πρότερον δώδεκα· χορηγοῦνται δὲ τοῖς προξένοις ἀφορολογήτως κατ' ἔτος πενήτηκότα ὀκτάδες.

Ῥητέον δ' ἐνταῦθα καὶ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν τοῦ τόπου, ὡς τούτων σχέσιν ἄμεσον ἔχόντων πρὸς τὸ ἐμπόριον. Διὰ τὰ σιτηρὰ διατελεῖ ἐν χρῆσει τὸ κοιλὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· τὸ ἡμισυ τούτου καλεῖται κατὰ τὸ Χαυρὰν Μίδι (ἐκ τοῦ μῦθου), ἀλλὰ μετρεῖται ὑπὲρ τὴν στεφάνην, ἢ κούμουλον, ὡς λέγουσιν ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἑλλάδος· οἱ δὲ ἔμποροι διὰ τούτου ἀγοράζουσι τὸν σίτον παρὰ τῶν χωρικῶν, ὡς ὠφελούμενοι, πωλοῦσι δὲ διὰ τοῦ κοιλίου. Τὸ *κατάρι* ἴσον 200 ὀκάδων. Τὸ *βεζνι* ἴσον δώδεκα. Τὸ *μαπαμί* ἢ *ρότολο* ἴσον δύο. Ἡ δὲ *οὐγγία* ἐστὶ τὸ ἐκτεμῆριον τῆς ὀκάδος.

Ἐν Ἀκρῇ ὑπάρχουσι τέσσαρα πιεστήρια τῶν δεμάτων τοῦ βάμβακος. Πᾶν πιεστήριον ἀσχολεῖ τέσσαρας ἐργάτας· ὁ πιεστής ἄνευ μισθώματος, καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δύναται κρατῆσαι ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ τὰ παρασκευασθέντα δέματα ἄνευ ἐνοικίου· τὰ πρὸς τοῦτο χρήσιμα σχοινία χορηγεῖ ὁ πιεστής· λαμβάνει δὲ ἀμοιβὴν διὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν γρόσια 15 ἐπὶ παντὸς δέματος. Ὑπάρχουσιν ἔτι τέσσαρες εὐρωπαϊκαὶ μηχαναὶ εἰς ἐκκόκκισιν τοῦ βάμβακος· ἐκάστη ἔχει τέσσαρας ἐργάτας, ἐργαζομένους διὰ τῶν χειρῶν· τιμᾶται 80 ἀγγλικὰς λίρας, καὶ ἐξάγει ἡμερησίως 60—70 ὀκάδ. καθαροῦ βάμβακος. Εἰσὶ δὲ καὶ 150 ἐγχώριοι ἐκκοκκιστικαὶ μηχαναὶ *ντουλά* καλούμεναι· ἐκάστη τιμᾶται 60—100 γροσίων, καὶ ἔχει ἕνα ἐργάτην, ὅστις ἐκκοκκίζει τὴν ἡμέραν 10—15 ὀκάδ. ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους· λαμβάνει δὲ εἰς ἀμοιβὴν γρόσια 15 τὸ βεζνι, ἢτοι 50 τουρκικὰ λεπτὰ κατ' ὁκτὸν, ὑπόχρεως, ἵνα ἔχη αὐτὸς τὴν μηχανήν, δαπανᾷ ἐν νυκτὶ τὸ ἔλαιον, καὶ παρασκευάζῃ τὸ βραμβάκοδεμα. Ἡ δὲ γυνὴ ἢ

καθαρίζουσα τὸ καρύδιον λεγόμενον τοῦ βάμβακος, οὕτω συλλεγομένου κατὰ Σεπτέμβριον, ἀμείβεται διὰ 50 τουρκικῶν λεπτῶν τὸ βεζνι· ὥστε οὕτω ἀσχολοῦνται περὶ τὸ εἶδος τοῦτο πολλοὶ ἄνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες. Ὀφέλιμον δὲ, ὅπως ἢ ἐκκοκκιστικὴ αὕτη μηχανὴ εἰσαχθῇ ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἑλλάδος, ὅπου αἱ γυναῖκες μεταχειρίζονται τὰ λεγόμενα μαγγάνια, κατασκευαζόμενα ὑπὸ τεχνιτῶν Πελοποννησίων, περιφερομένων· διότι αὕτη οὐ μόνον ὀλιγοδάπανος, ἀλλὰ καὶ πολὺ ποσὸν βάμβακος καθαρίζει, ἐνῶ τὰ μαγγάνια ὀλίγον καὶ ἐν πλείονι χρονικῷ διαστήματι.

Περὶ δὲ ναυτιλίας τί λεκτέον ἐνταῦθα; Οὔτε οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων τῆς χώρας ταύτης οἱ θλασσοκρατήσαντες ὑπὸ τὸ ὄνομα Φοίνικες, οὔτε οἱ συνταράξαντες τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν Σαρρακηνοὶ, οὔτε οἱ τούτων ἀπόγονοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ναυτιλίαν. Οὕτω δὲ τῶν ἐγχωρίων ἀδαῶν τῆς ναυτικῆς ὄντων, οἱ ἄλλοδαποὶ ναυτίλοι καὶ ἔμποροι ἐνεργοῦσι πᾶσαν τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν. Ὡστε ἀτμόπλοια μὲν ῥωσικὰ, γαλλικὰ, ἀγγλικὰ καὶ αὐστριακὰ, ἰστιοφόρα δὲ τοιαῦτα καὶ οὐκ ὀλίγα ἑλληνικὰ, φοιτῶσιν ἐν τοῖς λιμέσιν Ἀκρῆς καὶ Κάϊφας, καὶ κινουσιν ἅπαν τὸ ἐμπόριον· καὶ τὰ μὲν ῥωσικὰ ἀτμόπλοια ἀκολουθοῦσι τὴν μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας γραμμὴν, ἀσχολούμενα μᾶλλον περὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον καὶ μεταβιβάζοντα προσκυνητὰς εἰς Ἰόππην· τὰ δὲ λοιπὰ περὶ τὸ ἐξωτερικόν, δηλαδὴ τὸ εὐρωπαϊκόν ἐν γένει. Οὐκ ἀνωφελεῖς δὲ ἵνα καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία ἐκτείνῃ τὰς γραμμὰς μέχρι τῶν παραλίων τούτων, ὧν οἱ ὀρθόδοξοι κάτοικοι οὐκ ὀλίγον τέρπονται ἐκ τῆς ὁμοδόξου σημαίας καὶ ἀναμφιβόλως προτιμήσουσι τὰ ἡμέτερα ἀτμόπλοια. Τῶν δὲ ἰστιοφόρων, τὰ μὲν ἰταλικὰ μεταφέρουσιν ἰδίως σιτηρὰ, δευτερεύοντα μετὰ τὰ ἑλληνικὰ· τὰ δὲ γαλλικὰ μεταφέρουσι καὶ ἔρια, βραμβάκια, σησάμια, ἔλαια, τριτεύοντα· τὰ δὲ ἀγγλικὰ ἔσχατα πάντων, ἅτινα πρότερον ἠσχολοῦντο περὶ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἀραβόσιτου. Πάντων δὲ ὑπερτεροῦσι τὰ ἑλληνικὰ, ἰδίως χιακὰ, σπετσιοτικὰ, κεφαλληνία, μεταφέροντα σιτηρὰ καὶ ἔλαια· ἀλλ' ἡ τούτων φοιτησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐφορίας ἢ μὴ τοῦ τόπου· διὸ πολλάκις ἀπέρχονται τινα κενὰ. Διὰ συγκρίσεως δὲ τῆς ἐπὶ δωδεκαετίαν κινήσεως τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας, εὐρίσκομεν εὐχάριστον ἐξαγόμενον· διότι τὸ μὲν 1856 ἐφόρτωσαν 11 πλοῖα τόνων 907, φορτίον δὲ ἀξίας 114,000 δραχμῶν· τὸ δὲ 1862 πλοῖα 53 τόνων 8,742, φορτίον ἀξίας 2,322,322· τὸ δὲ 1863 πλοῖα 47, τόνων 8,048, φορτίον ἀξίας 2,665,580· τὸ δὲ 1864 πλοῖα 80, τόνων 6,798, φορτίον ἀξίας 1,514,150· τὸ δὲ 1867 πλοῖα 47,

τόνων 6,208, φορτίον αζίας 1,704,950· τὸ δὲ 1868 πλοῖα τὰ αὐτὰ περίπου. Ἄλλ' ὅσον οἱ ναυτικοὶ ἤμῶν εὐρίσκουσιν ἐργασίαν καὶ εἰσάγουσι πλοῦτον ἐν τῇ πατρίδι, τόσον δυστυχῶς οἱ ἐν Πτολεμαίδι Ἕλληνας ἔμειναν μικροὶ καὶ ἀνίκανοι εἰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, καίτοι οἰκοῦντες ἐνταῦθα πρὸ πολλοῦ, καὶ ὑπήκοοι διατελέσαντες τοῦ ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς Ἀγγλίας προστατευομένου ἰονίου κράτους· εἰς δὲ οὗτοι χειρῶνακτες, κἀπηλοὶ, καφεπῶλαι, μεσίται, πάντες φαῦλοι καὶ ἀπατεῶνες· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ Κεφαλληνίας καὶ Σπετσῶν ναυτικοὶ οὐ κατώτεροι τούτων περὶ τὴν ἐμπορικὴν τιμὴν, ἀγοράζοντες πολλάκις καὶ ἄνευ λόγου καταλείποντες τὰ ἀγοραζόμενα, καὶ οὕτω δυσφημίζουσι τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα.

Διοικήσεις.

Ἡ διοικήσις ἐστὶν ἐνταῦθα ὅποια καὶ ἀλλαγῶς τῆς Τουρκίας. Οἱ φόροι εἰσὶν οὐ μόνον πολλοὶ, ἀλλὰ καὶ ἀνίσως διανεμονται πρὸς τοὺς κατοίκους· καὶ οἱ μὲν ἰσχυροὶ καὶ φίλοι τῶν ἀρχῶν οὐδὲν ὀλίγον ἢ μικρὰ τινα μόνον χορηγοῦσι, καὶ τοῦτο συνηθέστερον συμβαίνει ἐν τοῖς τελωνείοις, ἐνθα οἱ τελῶναι πράττουσι καταχρήσεις καὶ καταπίσεις ἀπείρους· οἱ δὲ λοιποὶ φορολογοῦνται ἀπηνῶς καὶ σωρηδὸν φυλακίζονται, ἂν μὴ ἔχωσι πληρῶσαι. Κατὰ τὸ ἔτος 1868 ἐπεβλήθησαν νέοι φόροι, εἰς οἰκοδομικοὶ, ἐπαγγελματικοὶ, προσωπικοὶ· ὁ δεύτερος ὑπολογίζεται αὐθαίρετως τρία τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ κέρδους παντὸς τεχνίτου καὶ ἐμπόρου· τοῦτον ἡ διοικήσις ἠθέλησεν ἐφραμῶσαι καὶ ἐπὶ τῶν ξένων ὑπηκόων καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἑλλήνων, ἐπιμόνως ἀποπειραθεῖσα, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσεν ἕνεκα τῆς ἀντιστάσεως τῶν προξένων καὶ μάλιστα ἐμοῦ, ἔχοντος πλείους πάντων ὑπηκόους. Νέος φόρος ἐφευρέθη καὶ ἐπεβλήθη, προγενομένης τακτικῆς καὶ ἀκριβοῦς καταγραφῆς, δι' ἑκαστον ἄτομον ἀπὸ τοῦ νεογενοῦ μέχρι τοῦ ἐσχατογῆρου γρῶσια 20· καὶ ἐνθ' οἱ ἐν τῇ πόλει Ἄκρης χριστιανοὶ παντὸς δόγματος καὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ 15 ἐτῶν καὶ πέραν ἐχορήγουν ἀπὸ τοῦ 1855 γρῶσια 8,227 (195 Ὀρθόδοξοι, 446 Καθολικοὶ, 37 Λατῖνοι, 29 Ἰουδαῖοι)· διὰ τὸν νέον τοῦτον προσωπικὸν φόρον ἐπλήρωνον γρ. 21,800, ἧτοι τριπλασίως περίπου τοῦ μέχρι τοῦδε καλουμένου στρατιωτικοῦ. Πραγματεῖται ἡ ἀρίθμησις τῶν φόρων κατὰ τὰ χωρία, ὅπου συνοδεύεται ὑπὸ πολλῶν καταπίσεων ἐκ μέρους τῶν τε ἀνωτέρων ἀρχῶν καὶ αὐτῶν τῶν χωροφυλάκων· παραλείπεται καὶ ἡ συχνοτάτη ἀγγάρευσις, ἐφαρμοζομένη τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν χριστιανῶν. Περὶ τὸ τέλος τοῦ 1867 συνέβη ναυάγιον γαλλικοῦ πλοίου κατὰ τὸν λιμένα Ἄκρης· ἡ πόλις ἄπασα ἐφυλακίσθη τριήμερον, καὶ οὐδεὶς ἐπετρέπετο ἐξελεῖν, ἵνα μὴ κλαπῶσι τὰ ναυάγια, ἐνθ' ἡ ἀρχὴ

ᾠφειλε τάξει φύλακας περὶ αὐτὸ, καὶ οὐχὶ περιορίσαι τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν· τὸ περίεργον δὲ, ὅτι ἐκωλύθησαν ἐξελεῖν καὶ οἱ πράκτορες Ὀλλανδίας καὶ Ἀμερικῆς. Τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον νεανία Ὀρθόδοξοι καὶ Καθολικοὶ ἐβραβίσθησαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ τριάκοντα τῶν πρώτων ἀδίκως ἐφυλακίσθησαν· εἶτα ἀπεφασίσθη μόνον δύο ἢ φυλακίσις· πλὴν τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐπὶ πολὺ διαρκεσάσης, ἦτο, ἵνα οὗτοι ἀσπασθῶσι τὴν χεῖρα τοῦ σατράπου καὶ συγχωρηθῶσι. Τὸν Ἰανουάριον 1868 ἐφρονεῦθη ὑπὸ Τούρκου μοναχοῦ τις Ὀρθόδοξος κατὰ τὸ Θαβώρ· οὐδεμία ἐλήφθη περὶ τοῦτου πρόνοια. Τὸν Αὐγούστον δ' ἐν περιοδείᾳ γενικῆς διοικητῆς Συρίας ἐδημοσίευσεν ἔγγραφο, κωλύον ἀναχρονικὴν προθεσμίαν τὴν μεταφορὰν αἰτοῦ εἰς Ἄκρην ἐκ τοῦ Χαυρανὶ ὅπου οἱ ἔμποροι εἶχον τοὺς ἑαυτῶν αἰτοῦς, ὅπερ μεγίστην ἐπήνεγκε βλάβην εἰς τὸ ἐμπόριον· τοῦτο δὲ ἐπραξεν, ἵνα ὁ αἰτος μετακομισθῆ εἰς Δαμασκόν, καὶ βεβαίως χάριν ἰδιοτελείας κατὰ τὸ σύνθημα. Ὁ αὐτὸς τότε ἀπέλυσεν ἐκ τῆς ἐν Ἄκρῃ εἰρκτικῆς δεκαεξ' κακούργους, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας αὐθις ἐφυλακίσεν αὐτοὺς ἄνευ λόγου· ἀλλὰ τινὲς προλαβόντες ἀπῆλθον. Νεανίας τις Μαρωνίτης ἐραστής ὢν τῆς ἑαυτοῦ θείας, ἐφόνευσεν τὸν θεῖον, διὸ καὶ ἐφυλακίσθη ἐν Ἄκρῃ μετὰ τινα ἔτη ἀπηλλάγη πάντῃ ἀνεξετάστως δόσει τινὶ χρηματικῇ· καὶ ἄλλοι δὲ κατὰδικοὶ ἀπολύονται τοιοῦτοτρόπως, ἕτεροι δὲ δραπετεύουσιν, ὡς μηδεμιᾶς οὔσης ἐπιβλέψεως. Ἐν τῇ πόλει Ἄκρης ζῆ Μωαμεθανός, ὅστις ἐν τῇ ἑαυτοῦ οἰκίᾳ ἔψησεν ἐν λέβητι δυστυχῆ τινα ἐπὶ χρηματισμῶ. Κατὰ τὰ περίξ τῆς Ἄκρης διάγει ὁ Βεδουῖνος Ἀκίλ ἀγᾶς Χάσης, χαίρων ἐπιβροῆς παρὰ τε τοῖς Βεδουῖνοις καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀραβῖν· οὗτος ἐπανέστη πολλάκις κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐπολεμήθη κατὰ τε τὴν Τιβεριάδα καὶ τὸ χωρίον Κόμαρα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν κατεβλήθη διωρισθῆ ἐξ ἀνάγκης χιλιάρχος καὶ μεταβατικὸς ἀρχηγὸς τοῦ νομοῦ εἰς καταδιώξιν δῆθεν τῆς ληστείας καὶ λαμβάνει μισθοῦς 500 στρατιωτῶν, οὗς αὐτὸς ἐκλέγει ἐκ τῶν ὁμοφύλων Βεδουῖνων. Τοῦτον διὰ λόγους πολιτικῶν περιποιεῖται ἡ Γαλλία, δοῦσα καὶ τοὶ παράσημον. Περὶ δὲ δικαστικῆς δικαιοσύνης λέγομεν ὅτι πολλάκις ἀποφασίζονται σπουδαῖαι διαφοραὶ ἄνευ συζητήσεως· ὁ δικαστὴς ἐκδίδει τὰς ἀποφάσεις, αἵτινες καὶ ἐκτελοῦνται. Τὸ 1868 Ὀρθόδοξός τις ἀσυνείδητος ἐπίσκοπος κατάρθωσεν ἵνα λάβῃ ζῆνυ συζητήσεως ἀπόφασιν, καὶ ἀρπάσῃ σπουδαῖαν περιουσίαν ἀπὸ ὄρφανου βρέφους ὑπὲρ ἀδελφῆς τῆς προμήτορος αὐτοῦ. Πολλὰ δὲ ἐμπορικὰ ὑποθέσεις δικάζονται αὐθαίρετως ἄνευ ἐφαρμογῆς τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, ὃν ἔχουσι καὶ ἐν γλώσσῃ ἀραβικῇ.

ΙΟΥΝΙΑ.

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΕΖΟΝ ΛΟΓΟΝ.

(Τέλος. Ἰδε φολ. 465.)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

ΟΚΤΩ ΜΗΝΑΣ ΒΡΑΔΥΤΕΡΟΝ.

Ἡ αὐτὴ σκηνογραφία.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΑΜΠΡ

(μόνος, καθήμενος ἐπὶ ἀνακλίντρου πλησίον τῆς πρὸς δεξιὰ τραπέζης· ἐφημερίδες διεσπαρμέναι περίξ αὐτοῦ· ἀναγινώσκει ἐπιστολήν.)

Παράδοξος ἄνθρωπος!... Ἡ ἀναχώρησις αὐτῆ πάντοτε ἐφάνη μοι ἡ παραδοξότερα τοῦ κόσμου... Μήπως ἡ Καικίλη τὸν ἔκαμε νὰ φύγῃ;... Κατ' ἀρχὰς αὐτὸ ἐσκέφθην... ἀλλὰ δὲν εἰζεύρω πλέον... ἀφοῦ ἐπανῆλθε καὶ εὐρίσκεται πάντοτε ἐδῶ... Ἐφοβήθη τὰς κρείττονας ἀποφάσεις μου... καὶ ἀπεμακρύνθη ἵνα μὴ ᾗ ἐπιπλέον μάρτυς τῶν φρενοτροπιῶν μου... Δυνατόν!... Καὶ ὅμως, καὶ τοῦτο ὑποθέτων, μετὰ κόπου ἤθελον τὸ ἐξηγήσει... Περιπλέον, δὲν ἐπραξεν ποτὲ τίποτε ὡς τις ἄλλος.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΚΑΜΠΡ, ΚΑΙΚΙΑΝ.

(Ἡ Καικίλη εἰσέρχεται ἐξ εὐωνύμων· διατάζει παρατηροῦσα τὸν πατέρα τῆς, ἔπειτα στρέφεται πρὸς δεξιὰ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρὸς τῆς.)

ΚΑΜΠΡ.

Ποῦ ὑπάγεις, ἀγαπητὴ μου;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρὸς μου.

ΚΑΜΠΡ.

Δὲν τὴν εἶδες ἀκόμη σήμερον τὸ πρωῖ;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Μάλιστα, τὴν εἶδον.

ΚΑΜΠΡ.

Καὶ πῶς ἔχει;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Πάντοτε πάσχει.

ΚΑΜΠΡ.

Εἶναι... τόσον νευρική... Τί θέλεις!... Αἱ πρῶται αὐτῆ τοῦ ἔκρος ἡμέραι ἐπαυξάνουσι πάντοτε τοὺς παλμούς καὶ τὰς ὀδύνας τῆς... ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔχει εἰς τὴν καρδίαν, χάριτι θεῆς... Ὁ

πατὴρ μοι τὸ ἔλεγεν ἀκόμη χθές... Καὶ σὺ, μικρὰ, εἶσαι καλά;

ΚΑΙΚΙΑΝ (ἐκρῶς.)

Πολὺ καλά, πάτερ μου.

(Ἐξακολουθεῖ προχωροῦσα πρὸς τὸ δωμάτιον.)

ΚΑΜΠΡ (ἐγειρόμενος.)

Ἀναχωρεῖς λοιπὸν χωρὶς νὰ μ' ἀσπασθῆς;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Σὲ ἐβλεπον ἐπισηχολημένον.

Τῇ παρουσιάζει τὸ μίτωπόν τῆς.

ΚΑΜΠΡ (σοβαρώτατος.)

Μήπως δὲν μ' ἀγαπᾶς, κόρη μου;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ὦ! πάτερ μου.

ΚΑΜΠΡ.

Ζηλοτυπῶ ὀλίγον τὴν μητέρα σου, ἀγαπητὴ μου μικρὰ... τὴν ἀγαπᾶς πλείοτερον ἐμοῦ, ὁμολόγησον.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ἀστείζεσαι, πάτερ μου.

ΚΑΜΠΡ.

Ὅχι· δὲν ἀστείζομαι... μοι φαίνεται τῇ ἀληθείᾳ ἐνίοτε ὅτι ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη σου εἶναι ἀσθενής... Τέλος, εἰπέ μοι, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐμπιστεύεσαι τὰ μυστικά σου εἰς τὴν μητέρα σου... καὶ εἰς ἐμὲ, ποτέ.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Πρῶτον, δὲν ἔχω μυστικά.

ΚΑΜΠΡ.

Εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν ἔχεις;... Κάθησον ἐδῶ μίαν στιγμὴν... Κάμε μοι τὴν χάριν ταύτην, κυρία, σὲ παρακαλῶ... (Κάθηται καὶ ἀκουμᾶ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.) Ἐδῶ, τώρα, σὲ ἀκούω... εἰπέ μοι τὰ πάντα.

ΚΑΙΚΙΑΝ (γελῶσα.)

Ποῖα πάντα;

ΚΑΜΠΡ.

Αἱ νέαι τῆς ἡλικίας σου ἔχουσι πάντοτε μυστικόν τι... Τί σὲ λέγουσιν οἱ χορευταὶ σου;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Τίποτε σπουδαῖον, σὲ βεβαίῳ.

ΚΑΜΠΡ.

Καὶ ἡ καρδία σου;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Τίποτε ἐπ' ἴσης.

ΚΑΜΠΡ.

Σπουδαίως, τέκνον μου, δὲν διανοεῖσαι ποτέ νὰ ὑπανδρευθῆς;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ποτέ. Εἶμαι τόσον εὐτυχῆς πλησίον τῆς μητρὸς μου... καὶ σοῦ.

ΚΑΜΠΡ.

Και ἐμοῦ ἐπ' ἴσης... Πολλὸν κολακευτικὸν τοῦτο εἰς ἡμᾶς... Ἀλλὰ τέλος δύναται τις ν' ἀγαπᾷ τὴν μητέρα... καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα του... καὶ ὁμοίως νὰ ὑπανδρευθῇ. Τοῦτο βλέπομεν καθ' ἐκάστην.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ναί· ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀγαπᾷ τινὰ πλειότερον ἢ ὅσον ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, ἢ τοῦλάχιστον ἐξίσου, καὶ ἐγὼ περιμένω ἀκόμη αὐτὸν τὸν τινά.

ΚΑΜΠΡ.

Ἴδου δικαιολόγησις... καὶ ἐὰν ἤρχετο αὐτὸς ὁ τίς... ἢ μᾶλλον ἐὰν ἐπανήρχετο;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Πῶς; ποῖος λοιπόν;

ΚΑΜΠΡ (καθήμενος παρὰ τῆς θυγατρὸς του.)

Ἀγαπητὴ μου μικρὰ, θέλω σοὶ δεῖξει πλειότεραν ἐμπιστοσύνην ἢ ὅσην σὺ μοὶ δεικνύεις. Πιστεύω ὅτι ἔχεις πολλὸν νοῦν, θάρρος, καὶ, μάλιστα ὅταν θέλῃς, εὐλικρίνειαν... καὶ μέλλω νὰ κάμω ἐκκλησίαν εἰς δλα σου ταῦτα τὰ προσόντα· εἰς τὴν εὐλικρίνειάν σου κατὰ πρῶτον... Ἀρὰ γε καθ' ὄλοκληρίαν ἠπατηθῆν ὅταν ἐνόμισα ὅτι παρετήρησα, ἐν καιρῶ τῶν διακοπῶν τοῦ λήξαντος ἔτους, ὅτι ἠσθάνεσο μικράν τινὰ κλίσην πρὸς τὸν φίλον μου Μάξιμον;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Πρὸς τὸν Κ. Τουρζύ;

ΚΑΜΠΡ.

Πρὸς τὸν Τουρζύ, ναί.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ἀληθινά.

ΚΑΜΠΡ.

Ἀξιέραστος νέος!... Τώρα θ' ἀποταθῶ εἰς τὸν νοῦν καὶ τὸ θάρρος σου. Εἰπέ μοι, ἀγαπητὴ μου μικρὰ; ἀφῆκες νὰ ἐννοήσῃ ἢ νὰ μαντεύσῃ καθ' οἶον· δῆποτε τρόπον ὁ Τουρζύ τὰ πρὸς αὐτὸν αἰσθήματα σου;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ποτέ.

ΚΑΜΠΡ.

Ὅχι... Ἀλλὰ τίποτε διὰ τῆς δμιλίας του, διὰ τῶν κινήσεών του, δὲν σοὶ ἔκαμ' ἄποτε νὰ ὑποθέσῃς ὅτι ὑπωπετεύθῃ τὰ αἰσθήματα ταῦτα;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ποτέ τίποτε, πάτερ μου.

ΚΑΜΠΡ.

Εἶσαι βεβαία;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Πολλὸν βεβαία. Ἦτο καλῶς καὶ εὐγενῆς εἰς ἐμέ· ἀλλὰ ἐννοῦν καλῶς ὅτι μὲ μετεχειρίζετο ὡς παι-

δίον... Δὲν ἀπατάται τις εἰς τὰ τοιαῦτα... καὶ μάλιστα διὰ τοῦτο ἐλυπούμην ὀλίγον.

ΚΑΜΠΡ (ἀσπαζόμενος αὐτήν.)

Ἄθῶα μικρὰ! Σοὶ ἐρωτῶ ταῦτα πάντα, διότι ἡ ἀναχώρησις τοῦ Μάξιμου εἰς Αἴγυπτον τὸ παρελθὸν ἔτος, τοσοῦτον αἰφνιδία ὑπῆρξεν, ὥστε πάντοτε ἐζήτησα τὸν ἀληθινὸν λόγον αὐτῆς· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀναχώρησις αὕτη εἶχεν ἀκριβῶς συμπίσει μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἐπάνοδόν σου ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὑπέθεσε ὅτι ἴσως ὁ Τουρζύ ἀπεμακρύνθη ἕνεκεν ἀβοηροσύνης.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ὅχι· εἶναι ὅλως ἀδύνατον, πάτερ μου.

ΚΑΜΠΡ.

Τόσον καλλίτερον... Τότε δυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ;

ΚΑΙΚΙΑΝ (ἠρέμα.)

Ἐπανέρχεται;

ΚΑΜΠΡ.

Εὐρίσκειται εἰς Παρισίους... Ἴδου ἡ ἐπιστολή του... Μετ' οὐ πολὺ θὰ τὸν ἴδωμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἠθέλησα νὰ κάμω μετὰ σοῦ τὴν μικρὰν αὐτὴν ἐξήγησιν... Τώρα, ἀγαπητόν μου τέκνον, ἀφιερῶμαι εἰς τὴν φρόνησίν σου... δὲν ἀποθαῤῥύνω τὸ ἕναιρόν σου· σοὶ ὁμολογῶ μάλιστα ὅτι ἤθελον ἰσχυρῶς τὸ κατ' ἐμὲ νὰ ἴδω τοῦτο πραγματούμενον· διότι δὲν γνωρίζω χρηστότερον ἄνθρωπον τοῦ Τουρζύ. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἡλικία, τὸ ὄνομα, ἡ θέσις του, τὰ πάντα ἀρμόζουσιν εἰς ἐμὲ θαυμασίως... Ἀλλὰ τέλος δὲν δυνάμεθα νὰ τὸν ἀρπάσωμεν... εἴμεθα ὑπερήφανοι ἄλλως τε καὶ δὲν θέλομεν νὰ προσφερθῶμεν... κατὰ συνέπειαν.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Θεὸς μου! σὰς εὐχαριστῶ, πάτερ μου· ἀλλ' ἄπασαι αἱ προφυλάξεις αὗται εἰσὶν ἀνωφελεῖς τώρα. Ἀπὸ τοῦ ὄνειρου αὐτοῦ, ὡς τὸ ὀνομάζεστε, ἀπηλλάγην πρὸ καιροῦ, καὶ εἴμαι βεβαία ὅτι δὲν θέλω ἐμπέσει πλέον εἰς αὐτό.

ΚΑΜΠΡ.

Τί παιδίον!... Ποτέ δὲν εἶναι τις βέβαιος περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Πάτερ μου, θὰ σοὶ εἴπω πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μήτηρ μου μὲ προέτρεψε νὰ παραιτηθῶ αἰσθήματος ἄνευ ἐλπίδος, ἄνευ μέλλοντος, καὶ διὰ τοιούτων μάλιστα λόγων, ὥστε καὶ μωρὰ καὶ ἀναξιοπρεπῆς θὰ ἦμην ἂν ἐπέμενον.

ΚΑΜΠΡ (ἄπλως.)

Ἡ μήτηρ σου; Καὶ πῶς;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ἴδου... τὴν ἐσπέραν ἐκείνην καθ' ἣν εἶχετε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ μετακαλέσετε διευθυνομένην εἰς τὸ μοναστήριον, συνωμίλου μετὰ τῆς μητρὸς μου, καὶ κατὰ τύχην ἔπεσον ὁ λόγος εἰς τὸν Κ. Τουρζύ. Ὀμολόγησα εἰς τὴν μητέρα μου ὅτι καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ τότε αὕτη μοὶ εἶπε...

ΚΑΜΠΡ (μᾶλλον σοβαρῶς.)

Τί σοὶ εἶπε;...

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ἀλλὰ... εἰξεύρετε, πάτερ μου...

ΚΑΜΠΡ.

Καὶ τί σοὶ εἶπε;...

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ὅτι ὁ Κ. Τουρζύ δὲν ἦτον ἐλεύθερος.

ΚΑΜΠΡ.

Πῶς; δὲν ἦτο ἐλεύθερος;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ὅτι εἶχε συμπάθειάν τιναν... δὲν εἰξεύρω... εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ του ἦτο διὰ παντὸς δεσμευμένη.

ΚΑΜΠΡ (μετὰ τιναν σιωπὴν, διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης.)

Ἡ μήτηρ σου... ἡ μήτηρ σου σοὶ εἶπεν αὐτό;...

ΚΑΙΚΙΑΝ (ἐκπληκτικῶς.)

Μήπως εἶχεν ἄδικον;

ΚΑΜΠΡ.

Ὅχι... ὄχι... Τὴν ἐσπέραν καθ' ἣν ἐπανήλθες;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ναί.

ΚΑΜΠΡ (ἐγειρόμενος ἐξαίφνης, μετὰ τιναν νέαν παῦσιν.)

Ἡ μήτηρ σου εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν της;

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ναί.

ΚΑΜΠΡ.

Ἰπαγε, κόρη μου, Ἰπαγε... θὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλους εἰς τὸν κῆπον... ἄπελθε.

ΚΑΙΚΙΑΝ.

Ναί, πάτερ μου.

(τὸν παρατηρεῖ μετ' ἤθους ἀνησυχου.)

ΚΑΜΠΡ (προστακτικῶς.)

Ἰπαγε!

Ἡ Καικίλη ἐξέρχεται.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

ΚΑΜΠΡ, ἔπειτα ΙΟΥΛΙΑ.

(Ὁ Κάμπρ μένει πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, ἔχων τὸ βλέμμα προσηλωμένον. Ἐπειτα διευθύνεται αἰφνιδίως μετ' ἤθους τρομαροῦ καὶ ἀποφασιστικοῦ πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς συζύγου του. — Ἄμα φθάντος πρὸς τὴν θύραν, παρουσιάζεται ἡ Ἰουλία.)

ΚΑΜΠΡ (ἀναγκαστικῶν ἑαυτὸν.)

Ἄ! ἠρχόμην εἰς τὸ δωμάτιόν σου.

ΙΟΥΛΙΑ.

Εὐχαριστῶ. Σὺ ἐκράτησες τὴν Καικίλην, νομίζω.

ΚΑΜΠΡ.

Ναί, εἶχομεν συνομιλίαν ἀμφοτέροι.

ΙΟΥΛΙΑ.

Εἶναι εἰς τὸν κῆπον;

(Προχωρεῖ ἐν βῆμα πρὸς τὸ βάθος.)

ΚΑΜΠΡ.

Ναί· ἀλλὰ ἐπεθύμουν νὰ σοὶ εἴπω ὀλίγας λέξεις... Δὲν μοὶ κάμεις τὴν χάριν νὰ λάβῃς τὸ ἐργόχειρόν σου;

ΙΟΥΛΙΑ.

Πολλὸ εὐχαριστῶς.

(τὸν παρατηρεῖ μετ' ἀορίστου αἰσθήματος φρίκης, λαμβάνει ἐργόχειρον κεντήματος καὶ ἄρχεται ἐργαζομένη.)

ΚΑΜΠΡ

(μετὰ τιναν παῦσιν, λαλῶν βραδέως καὶ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς Ἰουλίας.)

Ἴδου θλιβερά ἐπιστολὴ ἦν πρὸ ὀλίγου ἔλαβον.

ΙΟΥΛΙΑ ὑψώνουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐπιστολήν;

ΚΑΜΠΡ.

Ἐξ Αἰγύπτου... ἐκ τοῦ ἐν Καίρῳ προξενείου τῆς Γαλλίας.

ΙΟΥΛΙΑ (ὠχρίως.)

Ἄ!

ΚΑΜΠΡ.

Πρόκειται δυστυχῶς περὶ φίλου. Προμαντεύεις τί ἔχω νὰ σοὶ ἀναγγείλω... (Ἡ Ἰουλία τὸν παρατηρεῖ.) Ὁ Τουρζύ!

ΙΟΥΛΙΑ

(ἐγειρομένη ἀποτόμως, τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἔχουσα ἐπὶ τὸ βλέμμα τοῦ συζύγου της.)

Ἀπέθανεν;

(Ὁ ΚΑΜΠΡ ἀποκρίνεται διὰ σημείου τῆς κεφαλῆς.)

ΙΟΥΛΙΑ (κάθηται ψιθυρίζουσα.)

Θεὸς μου! (Ἐξακολουθεῖ μηχανικῶς τὸ ἐργόχειρόν της καὶ ἐπαναλαμβάνει χωρὶς ν' ἀνυψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς.) Πῶς ἐφρονεῖσθ;

ΚΑΜΠΡ.

Ὅχι δὲν ἐφρονεῖσθ!

ΙΟΥΛΙΑ.

Ἄ! ἐνόμιζον ὅτι μὲ εἶχες εἰπεῖ...

ΚΑΜΠΡ.

Οἱ κόποι, οἱ πυρετοὶ τὸν κατέβαλον.

ΙΟΥΛΙΑ (μετὰ στιγμιαίαν σιωπὴν.)

Ἡ μήτηρ του θὰ ἦναι πολλὰ δυστυχής.

ΚΑΜΠΡ.

Δὲν εἶναι μόνη.

ΙΟΥΛΙΑ.

Ὄχι... αναμφιβόλως.

ΚΑΜΠΡ.

Και ἡμεῖς αὐτοί... δὲν ἤξεύρω τῆ ἀληθείᾳ πῶς
ν' ἀναγγεῖλω τὴν εἰδήσιν ταύτην εἰς τὴν Καικίλην.

ΙΟΥΛΙΑ.

Εἰς τὴν Καικίλην;

ΚΑΜΠΡ.

Ναί... Ποτὲ ἄρα γε δὲν παρετήρησες τὴν κλίσιν
τῆς πρὸς τὸν Τουρζύ;

ΙΟΥΛΙΑ.

Ὄχι.

ΚΑΜΠΡ.

Ἄ! ἀγαπητή μου! (Ἡ Ἰουλία κάμνει χειρονομίαν ἀδρι-
στον.) Ἐνθυμήσου καλά.

(Ἐγείρεται ἀποτόμως.)

ΙΟΥΛΙΑ.

Περὶ τίνο;

ΚΑΜΠΡ.

Πῶς! ἡ Καικίλη αὐτὴ, τῆς ὁποίας προσεπάθουν
πρὸ μικροῦ νὰ μάθω τὰ αἰσθήματα, μοι ἔλεγεν ὅτι
σοὶ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὸ μυστικὸν τοῦτο, τὸ παρ-
ελθὸν ἔτος, τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεχώρησεν ὁ
Τουρζύ. Μοι ἔλεγεν ἐκεῖ, πρὸ τινῶν στιγμῶν...
Δὲν ἐψεύδετο, πιστεύω;

ΙΟΥΛΙΑ (μετὰ γέλωτος νευρικοῦ.)

Ἄ! Θεέ μου!... Τότε, ἐγὼ ψεύδομαι, τί θέλετε!
Ναί τώρα ἐνθυμούμαι... Ἀλλὰ μοι εἶχε λαλήσει
περὶ τούτου τόσον ἐπιπολαίως!

ΚΑΜΠΡ.

Τόσον ἐπιπολαίως;... Τοῦτο δὲν μοι τὸ εἶπεν
οὕτως... ἡ συνομιλία σας ὡς μὲ βεβαιῶ ὑπῆρξε
σπουδαιοτάτη. Προσέθετο μάλιστα, ὅτι τὴν εἶχες
ἀποτρέψει τοῦ νὰ ἀφοσιωθῆ εἰς αἰσθημα ὑπερ κατὰ
σέ, δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἐλπίδα, οὐδὲ μέλλον...

ΙΟΥΛΙΑ.

Δυνατὸν, ναί.

ΚΑΜΠΡ.

Μήπως πάσχεις πλείοτερον σήμερον; Εἶσαι πολὺ
ὠχρά.

ΙΟΥΛΙΑ.

Ναί, πάσχω πολὺ.

ΚΑΜΠΡ.

Τὴν καρδίαν;

ΙΟΥΛΙΑ (βρίπτουσα εἰς αὐτὸν βλέμμα ταχύ.)

Ναί, πάντοτε.

ΚΑΜΠΡ.

Και διὰ τί δὲν ἤθελες νὰ ὑπανδρεύσῃς τὴν κόρην
σου μετὰ τοῦ Τουρζύ;

ΙΟΥΛΙΑ.

Διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἦτο κατάλληλος εἰς αὐτήν.

ΚΑΜΠΡ.

Καὶ διὰ τί;

ΙΟΥΛΙΑ.

Διότι δὲν τὸ ἐνόμιζα.

ΚΑΜΠΡ (καθήμενος πλησίον αὐτῆς.)

Ἡ Καικίλη μοι εἶπε λόγον σπουδαῖον τὸν ὁποῖον
τῆ ἔδωκες. Ἰπηνίτεσο τὴν ἰδιαιτέραν θέσιν τοῦ
Τουρζύ, δεσμόν τινα ὅστις ἐδέσμευε τὸν βίον του...
Ἀλλὰ, τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἐγνώριζον οὐδένα δεσμόν...
Ἦσο λοιπὸν ὡς πρὸς τοῦτο πλέον ἐμοῦ ἀξία τῆς ἐμ-
πιστοσύνης του;... τί λοιπὸν εἴξευρες;

ΙΟΥΛΙΑ.

Τίποτε... Εἶπον ὅτι μοι ἤρχετο κατὰ νοῦν τὴν
στιγμὴν ἐκείνην.

ΚΑΜΠΡ.

Ἄ! δὲν ἦτο εἰμὴ πρόφασις... Ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο
ἐννοῶ ὀλιγώτερον παρὰ ποτὲ... Τί λοιπὸν σοὶ ἀπή-
ρεσκεν εἰς τὸν νέον αὐτόν; Δὲν εἶχε καλὸν ἐξωτερι-
κόν... Εἶναι... Πλούσιος καὶ ἔχει ὠραῖον ὄνομα...
Ἐκτὸς τούτου, ἔχει σπάνια προτερήματα... ψυχὴν
ἱπποτικὴν... τιμὴν καὶ χρηστότητα... κάλλιστος
καὶ ἀσφαλέστατος φίλος... δὲν εἶναι ἀληθές;

ΙΟΥΛΙΑ.

Σὲ παρακαλῶ, Μαυρίκιε, μὴ μὲ στενοχωρῆς πλει-
ότερον!... Βλέπεις πόσον πάσχω.

ΚΑΜΠΡ (ἐγείρομενος μετὰ βίας.)

Ἔστω! ἀλλ' ἀπὸ σοῦ ἐξήρηται νὰ τελειώσῃς
ταῦτα πάντα διὰ μιᾶς λέξεως... Εἶπέ μοι μόνον,
διότι τοῦτο εἶναι ὀλίγον τι παράδοξον, διὰ τί ἀπέ-
τρεψες μετὰ τσαύτης δυνάμεως τὴν κόρην σου ἀπὸ
τοῦ γάμου τούτου;

ΙΟΥΛΙΑ.

Τὴν ἀπέτρεψα ἀπὸ τοῦ γάμου αὐτοῦ... ὡς θὰ
τὴν ἀπέτρεπα καὶ ἀπὸ παντὸς ἄλλου.

ΚΑΜΠΡ.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν σ' ἐρωτῶ διὰ τί;

ΙΟΥΛΙΑ

(βρίπτουσα τὸ ἐργόχειρόν της μετ' ἀποφάσεως καὶ ἐν ἀπελπισίᾳ.)
Θέλεις νὰ τὸ μάθῃς;

ΚΑΜΠΡ.

Σὲ παρακαλῶ.

ΙΟΥΛΙΑ (μετὰ σφοδρότητος.)

Διότι θὰ ἐπροτίμων νὰ ἐνταφιάσω τὴν κόρην μου
διὰ τῶν χειρῶν μου... νέαν οὖσαν, πλήρη πίστεως
καὶ ὄναιρων, πρὶν νὰ τὴν καταδικάσω εἰς τὴν εἰμαρ-
μένην ἥτις τὴν ἀναμένει!... Περιπλέον... μὴ φο-
βοῦ τίποτε... ὑπάρχει τι ὑπερ λαλεῖ εἰς αὐτὴν μετὰ
πλείονος δυνάμεως καὶ εὐφραδείας ἢ ὅσην ἐγὼ ἔχω...
τὸ παράδειγμα ἡμῶν... τὸ θέαμα τοῦ βίου ἀμφο-
τέρων ἡμῶν, τῆς ἐνώσεως, τῆς οἰκειότητος ἡμῶν...

ΙΟΥΛΙΑ

(εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἀπελπισίας, δρᾶνττουσα τὴν χεῖρα τοῦ
συζύγου της.)

Ἄ! σὲ ἱκετεύω... σὲ καθικετεύω... εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ εὐσπλαγγνοῦ Θεοῦ... τῆς θυγατρὸς
μας... Ἄ!

(Καταλαμβάνεται ὑπὸ δυσπνοίας, τίθησι τὰς χεῖρας
ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ καταπίπτει ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον, ἡ δὲ
κεφαλή της κλίνει ἐπὶ τῆς τραπέζης.)

—

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

—

Οἱ αὐτοί, ΤΟΥΡΖΥ (εἰσέρχεται, καὶ παρατηρῶν τὴν
Ἰουλίαν ἐκτάδην καὶ ἀκίνητον, τρέχει πρὸς αὐτήν.)

ΚΑΜΠΡ (διὰ φωνῆς βροντώδους.)

Εἰξεύρεις... ὅτι θὰ σὲ φονεύσω.

ΤΟΥΡΖΥ

(ὡς τις κλίνει πρὸς τὴν Ἰουλίαν, ἀνεγείρομενος μετὰ λύπης.)

Εἰξεύρεις... ὅτι ἀπέθανεν!

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ὑπὸ ΔΙΚ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν ἐφημερίδων ὅσαι ἐκδίδον-
ται τὸ ἐνεστὼς ἔτος ἐν Ἑλλάδι· δὲν εἶναι δὲ ἀπίθα-
νον νὰ παρελείφθησαν καὶ τινες δι' ἄγνοίαν.

Ἐν Ἀθήναις.

Αἰὼν, Ἀνατολή, Ἀλήθεια, Παλιγγενεσία, Αὐγή,
Μέριμνα, Ἐθνοφύλαξ, Φοιτητής, Μέλλον, Φῶς, Ἐθني-
κὸν Πνεῦμα, Ἐκλεκτικὴ, Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως,
Ἀθηναί, Προμηθεὺς, Δικαιοσύνη, Συζήτησις, Πρωῶνδς
Κήρυξ, Ἐφημερίς τῶν Παίδων, Ἡχὼ τῆς Ἑλλάδος,
Πνύξ, Πλάστιγξ, Ἐθνικὴ Ἀσπίς, Φήμη, Ἐφημερίς
τῶν Φιλομαθῶν, Ἐθνικὴ Σημαία, Κρήτη, Τετράστυ-
λος, Ψαλίδω, Κώνωπες, Λόγος, Νόμος, Ἀστὴρ τῆς
Ἀνατολῆς, Χρόνος, Ἀνθοδέσμη, Δύχνος, Γαῖδαρος,
Μικρὸς Γαῖδαρος, Grèce, Indépendance, Courrier
d'Athènes (41).

Περιοδικὰ δὲ συγγράμματα τὰ ἐξῆς· Πανδώρα,
Εὐαγγελικὸς Κήρυξ, Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, Ἰλισσὸς,
Ἀσκληπιὸς, Ἀρχαιολογικὴ ἐφημερίς (6).

Ἐν Πάτραις.

Γερμανὸς, Φοῖνιξ, Μίνως, Δῆμος, Ἀχαΐα, Σκοπὸς,
Φορολογούμενος, Πρόδοδος, Πατρίς (9).

Ἐν Σύρῳ.

Πατρίς, Ἐρμούπολις, τὰ Νέα, ὁ Ἐπόπτης, Ἐρα-
τῶ, Ἀστὴρ (6).

Ἐν Τριπόλει.

Ἀρκαδία, Ἠχώ τῶν ἐπαρχιῶν (2).

Ἐν Λαμιά.

Φάρος Ὄθρουος, Ἀνατολικὴ Ἑλλάς, Φωνὴ τῶν μεθωρίων (3).

Ἐν Εὐβοίᾳ.

Εὐριπος.

Ἐν Μεσολογγίῳ.

Λυτικὴ Ἑλλάς.

Ἐν Ναυπλίῳ.

Ἀργολίς, Συνταγματικὸς Ἕλληνας, Γεωργικὴ ἐφημερίς (3).

Ἐν Πειραιεῖ.

Φωνὴ Πειραιῶς, Σφαῖρα (2).

Ἐν Ἡλιδί.

Εὐνομία, Ὀλύμπια (2).

Ἐν Μεσσηνίᾳ.

Καθηκόν, Ἰθάκη, Ἀὔρα, Πελοπόννησος (4).

Ἐν Σπάρτῃ.

Λακωνία.

Ἐν Αἰγίῳ.

Φιλόνομος.

Ἐν Κερκύρᾳ.

Ἐλευθερίας Φωνὴ, Περιπαίκτης, Ἐνότης (3).

Ἐν Κεφαλληνίᾳ.

Ἡ Σφήκα, Κεφαλληνία, τὸ Δίκαιον, Θέμις (4).

Ἦτοι ἐν ὄλοις ὀγδοήκοντα ἐπτὰ προϊόντα τοῦ περιοδικοῦ τύπου, ἐξ ὧν ὀγδοήκοντα πολιτικαὶ ἐφημερίδες καὶ ἐπτὰ οὐ. Ἐκ πάντων δὲ αὐτῶν τὰ τεσσαράκοντα ἐπτὰ, τούτεστι πλέον τοῦ ἡμίσσεως, ἐκδίδονται ἐν Ἀθήναις.

Πλὴν δὲ τῶν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος δημοσιευομένων, ἐκδίδονται καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ἰδίως δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Δακίᾳ, Τεργέστῃ, Παρισίοις καὶ ἀλλαχοῦ.

Μετὰ τὴν ἀπαρίθμησην τῶν ἐφημερίδων ζητοῦμεν τὴν ἄδειαν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι ἐν γένει περὶ τῆς ἐφημεριδογραφίας ἐσκιαγραφήσαμεν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1863 ἔτους. «Ὅπου, ἐλέγομεν, τὸ ἔδαφος τῆς πολιτείας εἶναι στεῖρον διακεκριμένων καὶ ἰδιαιτέρων σημαίαν ἔχουσῶν μερίδων, ἐκεῖ γονιμώτατον ἀναδεικνύται περὶ τὴν ἀναβλάστησιν ἐφημερίδων· διότι ἐκάστη ἐφημερίς γεννᾶται ὑπὸ ἀτομικότητος, ὡς λέγομεν σήμερον, καὶ ἀτόμων γνώμην παριστᾷ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκάστη ὁμάς γνώμων ἔχει ἀνάγκην διερμηνέως, ἐφόσον αὐξάνουσιν αἱ ὁμάδες, ἐπὶ τοσοῦτον αὐξάνει καὶ τῶν διερμηνέων ὁ ἀριθμὸς. Ἴδου διὰ τί τῶν ἡδὴ πολυαριθμῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων ἐδιπλασιάσθη ὁ ἀριθμὸς ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ὀκτωβρίου.

«Ἀλλὰ καὶ δευτέραν σημασίαν ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ πληθὺς τῶν ἐφημερίδων· ὁ Ἕλληνας ἀγαπᾷ τὴν ἰσότητά καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ πλέον. Καὶ καθὼς οἱ πάλαι Ἀθηναῖοι, ἀχθόμενοι τοῖς δόξαν καὶ ὄνομα ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἔχουσιν, ἐξωστράκιζον αὐτοὺς, οὕτω καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν χάρτη ἀντιδωστράκου χρώμενοι ἐκφαυλίζουσι τοὺς τοιοῦτους. Ὡς παρ' ἐκείνοις ὁ ἐξωστράκιζμός οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἐφημεριδογραφία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ «οὐχὶ μοχθηρίας κόλασις, ἀλλ' ὄγκου καὶ δυνάμεως βαρυτέρως ταπεινώσις, καὶ φθόνου παραμυθία φιλάνθρωπος.»

«Πιθανὸν ἡ μέθοδος τῆς τοσαύτης διαιρέσεως καὶ ὑποδιαιρέσεως νὰ συντελῇ εἰς τὴν μόρφωσιν γενικωτέρας τινὸς γνώμης, εἰς τὴν ἐπαγωγὴν τελειότερου τινὸς συμπέρασματος· φοβούμεθα ὁμῶς μήποτε ἡ ἐφημεριδογραφία, ἡ χήρα μάλιστα ἐπιστημονικῆς συζητήσεως, ἐνῶ ἀναφλέγει τὰ πάθη τῶν ἄλλων, ἀπορροφᾷ τὴν ἰκμάδα καὶ μαραινέει τὸ θαλερὸν τῆς διανοίας τοῦ γράφοντος. Εἰς τὴν καταναλισκομένην μεγίστην ποσότητα χάρτου καὶ μελάνης, μόνη ἡ περὶ τὴν σύνταξιν κολοβότης ἀντιστοιχεῖ. Καὶ ἀλήθεια καὶ λογικὴ καὶ πνεῦμα, ἐνίοτε δὲ καὶ γλῶσσα καὶ ὀρθογραφία παρορῶνται καὶ καταπατοῦνται ὑπ' ἀνθρώπων, οἵτινες συνιστῶσιν ἐφημερίδα ὡς ἀνοίγει τις ἐργαστήριον.

«Ἀλλὰ μὴ πτωόμεθα, διότι τοιαύτη φαίνεται ἡ εἰμαρμένη πορεία τῶν λαῶν ὅσοι δὲν κατεστάθησαν εἰσέτι, ἢ τῶν ὁποίων δὲν συνετελέσθη ἡ πολιτικὴ ἀγωγή. «Ἐνίοτε, λέγει Ἀμερικανὸς τις δημοσιογράφος, μεγίστη μὲ καταλαμβάνει ἀθυμία βλέποντα τὴν ἀχαλίνωτον ἀκολασίαν τῶν ἡμετέρων ἐφημερίδων. . . Φρονῶ δὲ ὅτι δυνατόν νὰ κατασταλῇ ἡ κατάχρησις μὴ προσβαλλομένης τῆς ἐλευθερίας ἐκάστου ἡμῶν, καὶ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχει ἡ σύστασις τῶν πρὸς διάδοσιν τῶν ὠφελίμων γνώσεων ἐταιριῶν. Οἱ περιηγηταὶ ἐξίστανται διὰ τὴν ἀναιδῆ καὶ αἰσχροῦν καταφορὰν τῶν ἡμετέρων ἐφημεριδογράφων καὶ κατὰ τῶν σεμνοτέρων πραγμάτων καὶ κατὰ τῶν τιμιωτέρων προσώπων.»

«Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, τῆς αὐστηρότητος τοῦ νόμου προτιμωτέραν καὶ συντελεστικωτέραν εἰς τὸν σκοπὸν νομίζομεν τὴν διάδοσιν τῶν χρηστῶν γνώσεων. Ὁ νόμος, ἔλεγεν ὁ ἐμπειρότερος τῶν φιλοσόφων, οὐχ οἷός ἐστι ποιεῖν δικαίους καὶ ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας.» Οἱ ῥιζοσπάσται τῆς Ἀγγλίας προσβέβουσι ὅτι αὐτὸς ἑαυτῷ χρησιμεύει ὡς ἀντιδοτὸν ὁ τύπος, καὶ ὅτι διὰ τῶν ἀγαθῶν ὧσων γίνεται πρόξενος, καταστρέφει τοὺς κινδύνους τοὺς γεννωμένους ἐκ τῶν παρεκτροπῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ δόγμα τοῦτο ὀρθὸν φαίνεται ὅπου τὰ ἦθη, μεμορφωμένα ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, τιμωροῦσι δ' ἀνηλεοῦς περιφρονησεως τὴν κα-

κοήθειαν. Ἡ ἠθικὴ αὕτη ποινὴ εἶναι καὶ τῆς δικαστικῆς φοβερωτέρα (1).»

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγράφομεν ποτε περὶ τῆς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐφημεριδογραφίας· περὶ δὲ τῆς ἐκτὸς, τῆς ἑλληνικῆς ἐννοοῦμεν, ἠρμηνεύσαμεν καὶ περὶ αὐτῆς γνώμην τινὰ, ἧς τινος φέρε ἐπαναλάβωμεν μικρὸν ἀπόσπασμα.

«Ἐπειδὴ δὲ περὶ τύπου ὁ λόγος ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ παρενεῖρω τὴν γνώμην μου καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ἃν πρέπει νὰ γράφωσι περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι προσώπων καὶ πραγμάτων αἱ ἐκτὸς αὐτῆς ἐκδιδόμεναι ἑλλην. ἐφημερίδες. Κατ' ἐμὲ, ὁσάκις πρόκειται περὶ τῶν ἐσωτερικῶν κράτους τινὸς, ἄλλη εἶναι ἡ ἐντολὴ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ δημοσιευομένων ἐφημερίδων, καὶ ἄλλη ἡ τῶν ἐκτὸς. Αἱ μὲν ἐσωτερικαὶ, ἀνήκουσαι εἰς τὸν τύπον τὸν παρὰ τῶν Γάλλων καλούμενον presse militante, ἔργον ἔχουσι τὴν συζήτησιν καὶ τὴν πάλην· διότι ἔχουσι ἀδικακίως ὑπ' ὄψιν καὶ πράγματα καὶ πρόσωπα καὶ λόγους καὶ πράξεις καὶ πολιτείας, ἐνὶ λόγῳ πᾶσαν περίστασιν ἧτις, ἔστω καὶ ἐλαχίστη, συντελεῖ πολλάκις εἰς τὴν ἀνίχνευσιν καὶ τὴν εὐρεσιν τῆς ἀληθείας. Αἱ δὲ ἐξωτερικαὶ, στεροῦμεναι τῆς ἀμέσου καὶ ἐνδελεχοῦς ταύτης ἐποπτείας, κατ' ἐπιγράφουσι τὰ γεγονότα καὶ δὲν ἐπιπλέκονται εἰς συζητήσεις θεμελιουμένας ἐπὶ ὑποθέσεων, τηλεσκοπῶν παρατηρήσεων καὶ ἀνταποκρίσεων ἐνίοτε ἰδιοτελῶν.

«Ἐνδέχεται τις ὁμῶς ν' ἀντιπέη ὅτι ἡ διάκρισις αὕτη δὲν εἶναι πάντοτε ὀρθή· καὶ τοῦτο μὲν ἴσως, ἀλλὰ διὰ τὰ πράγματα κράτους οἷον τὸ τῆς Ἀγγλίας· διότι καὶ ὁ ἐν Πετροπόλει, φέρ' εἰπεῖν, συζητῶν τὰ περὶ αὐτῆς γινώσκει ὅτι καὶ οἱ νόμοι ἐνεργοῦνται ἀπαρχαράκτως, καὶ τί προσβέβουι ἐκάστη πολιτικὴ μερὶς καὶ τίνες οἱ διοικούντες αὐτὰς, καὶ ποῖα ἡ ἐπικρατοῦσα ἀρχὴ καὶ ποῖα ἡ ἀγωνιζομένη νὰ ὑπερισχύσῃ γινώσκει τί ζητεῖ ἡ μερὶς τοῦ Derby, τί ἡ τοῦ Palmerston καὶ τί ἡ τοῦ Cobden· γινώσκει δὲ καὶ τὸ ἄλλο τοῦτο, τὸ σπουδαιότατον, ὅτι ὅπου ἐτάχθη ἕκαστος ἐκεῖ καὶ ἔμεινεν. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ συζητήσῃ ἀσφαλῶς ἐν Λονδίῳ, ἐν Τεργέστῃ, ἐν Βιέννῃ ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ γηράσαντες ἐν αὐτῇ, οἱ σπουδάσαντες καὶ σπουδάζοντες καὶ τὰς παραβυστοτέρας γωνίας τῶν διανοημάτων τῶν πολυμηχάνων καὶ παλινδινήτων αὐτῆς πολιτικῶν, οὐ μόνον δὲν κατωρθώσαμεν ποτε νὰ μάθωμεν ποῖα τὰ πολιτικὰ δόγματα τοῦ ὀρεινοῦ καὶ ποῖα τοῦ πεδινοῦ, τί ἐθνικὸν ζητοῦσιν οἱ περὶ Βούλγαρην καὶ τί οἱ περὶ Κανάρην, ποῖα ἡ κυριεύουσα καὶ ποῖα ἡ μειοψηφοῦσα ἀρχὴ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀφ' ἐσπέρας ὀρεινοῦς εὐρίσκομεν τὸ πρῶτ' ἐπεδινούς καὶ τ' ἀνάπαλιν (2).»

ἴσως ἂν τοιαύτην τινὰ ὁδὸν ἐπάτουσιν οἱ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐφημεριδογράφοι· ἤθελον καὶ ἀσφαλέστερον κρίνειν περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς, καὶ κοινωφελέστεροι ἀποβῆ. Αὐτὴ ἡ Κλειῶ, ἧτις διὰ τε τὴν κρίσιν, τὴν σύνταξιν καὶ τὴν ἀπροσωποληψίαν τάσσεται μετὰ τῶν ἐγκριτωτέρων ὀργάνων τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας, ἐπιθυμητάσα ποτε ἐν τῇ ἀκαθέκτῳ αὐτῆς φιλοπατρίᾳ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ στηλιτεύσῃ τὴν πονηρίαν, ὑπέπεσεν ἐξ ἀνάγκης εἰς ἀπορίας, ἃς ἤθελον ἀποφύγει ἂν ἐξ ἑντὸς τῆς Ἑλλάδος· διότι ἐν αὐτῇ σταθμιζόμεν ὅσον δὲν δύνανται οἱ ἐν τῇ ξένη τὸ ἀλλοπρόσαλλον καὶ ἰδιοτελεῖς τῶν πολιτευομένων, οἱ τινες ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνάγκην, ὡς αὐτοὶ οὗτοι λέγουσιν ἀσυστόλως, δὲν προσαρμόζουσι τοὺς νόμους τοῖς πράγμασι, ἀλλὰ τὰ πράγματα τοῖς νόμοις. Οὗτός ἐστι καὶ ἔσεται, μὴ ἀμφιβάλλωμεν, ὁ ὄλεθρος τῆς πατρίδος.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 466.)

Α'. Μυρολόγια.

Μπάρμπα, μπαρμπούλη Κωνσταντῆ,
Καὶ μπάρμπα, μπάρμπα μου Βρετέ.
Θὲ νὰ σὰς δώσω μὲλὰ γραφή
Γιὰ νὰ τὴ πᾶς σ' τὴ φυλακὴ (σ' τὸν ἄδην)
Καὶ δὸς τὴνε τοῦ πάππου μου
Μία φορὰ κ' ἕνα καιρὸ
Ποῦ κᾶθετο σ' τὰ βαρικό (1)
Κάθετο σ' τὴ Κυπάρισσο (2)
Κ' ἔκρινε κ' ἀποφάσιζε.
Καὶ τώρα ἐσηκώθηκα
Τοῦ Κασσιδόγκου ἢ σοποραῖς,
Καὶ τὸν εὐγάλαρ ἀπ' ἐκεῖ.
Ἡ ξέθραις (3) ἀμπολύκασι (4)
Κ' οἱ κάμποι δυστυχήσασι.
Κ' ἀφήκαμε μὲ πομονή
Καὶ γ' ὁ θὲ νὰ φανερωθοῦ,
Πῶς εἶμαι Κουτρολόγορη.

Β'. Λεξιλογικά.

Χόνδρον ὀνομάζουσιν ἐν Μάνῃ σῖτον ἀλεσμένον διὰ τῶν εἰσέτι εἰς χρῆσιν αὐτόθι χειρομύλων, δι' ὧν

(1) Κακαὶ καὶ ἐλώδες γαῖται.

(2) Πόλις Ταϊνάρου τὸ πάλαι λεγομένη καὶ Καϊνήπολις κατὰ Παισιανόν.

(3) Αἱ λεπταὶ γαῖται.

(4) Ἀπολύουσιν ἦτοι ἀναβλαστάνουσι.

(1) Πανδ. Τόμ. ΙΓ' σελ. 543. (2) Πανδ. Τόμ. ΙΒ' σελ. 455.

ἀλήθεται χονδρά· ὄθεν καὶ χόνδρος. Ἀλλαγὴ λέγεται κοφτός. Ἄλλ' ἐν Μάνῃ συνήθως ἐφθός παρατίθεται εἰς βρώσιν εἰς τοὺς γάμους, καθ' οὗς προσκαλοῦνται ἅπαντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ νυμφευομένου εἰς τράπεζαν, ὅπου παρατίθεται χόνδρος, ὃν βράζουσιν εἰς λέβητας· πρὶν ἢ δ' ἐκκενώσωσιν εἰς λοπάδας χαλκίνας, ἐπιρίπτουσιν ὡς ἄρτυμα τὸ λεγόμενον *λίον*, ἴσως ἐκ τοῦ λίπους· τοῦτο δ' ἐστὶ κρέμα ἐκ λεπτοτάτων μερίδων τῶν ἐντοσθίων τῶν ζώων, ἅπερ ἐπὶ τούτῳ διαμελιζοῦσιν οὕτω πως· ἀλλὰ καὶ κρέα διαμελιζόμενα ἀναπληροῦσι τὴν τυχοῦσαν ἔλλειψιν τῶν σπλάγγων τοῦ ζώου. Τὸ οὕτω πως μαγειρευόμενον τοῦτο βρώμα διατελεῖ ὃν εἰς μεγίστην ὑπόληψιν παρὰ Μανιάταις καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς γάμους, ὅπου ἂν μὴ χόνδρος παρῆ, νομίζεται μεγίστη ἔλλειψις. Προσέχουσι δὲ πολὺ, ὅπως βρασθῆ καλὰ διότι ἄλλως δυσαρεστοῦσι· διὸ καὶ ἡ παροιμία.

Πολλοὶ μαγέροι, ὠμὸς ὁ χόνδρος (1).

Ἡ λέξις *χόνδρος* ἐστὶν ἀρχαιοτάτη, τοῦλάχιστον ἐπὶ τῶν χρόνων Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἢ ἐν χρήσει· διὸ καὶ ἀπαντᾷ παρ' αὐτῷ ἐν τῷ ἐφεξῆς χωρίῳ, «Ταῦτα (τὰ ἱερά ζῶα) γὰρ ἐν ἱεροῖς μὲν περιβόλοις τρέφεται, θεραπεύουσι δ' αὐτὰ πολλοὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν, τροφὰς διδόντες τὰς πολυτελεστάτας. Σεμίδαλιν γὰρ ἢ *χόνδρον* ἔψοντες ἐν γάλακτι, καὶ πέμματα παντοδαπὰ μέλιτι φύροντες, καὶ κρέα χήνεια τὰ μὲν ἔψοντες, τὰ δ' ὀπτῶντες, ἀνεκλείπτως χορηγοῦσι.» (Διόδ. Σικελ. Βιβλιοθ. Ἱστορ. Α'. Κεφ. 84, σελ. 144, τόμ. Α' ἐκδ. λειψ. Τάουχιντς. 1829). Ἀλλὰ καὶ ἐν Μάνῃ ἐνίοτε μέλιτι χρῶνται συναναφύροντες τῷ χόνδρῳ, ἢ γάλακτι ἔψουσιν, ὅπως ἂν αἱ περιστάσεις δηλαδὴ ἐπιτρέπωσι τοῦ τὸν γάμον τελούτος.

Ἡ δὲ λέξις *νιάκα* καὶ κατὰ συνήθειαν σήμερον *νιάκα*, σημαίνει δέρμα προβάτου ἢ αἰγὸς κατεργασμένον ἐρβασμένον, δ' οὕτως, ὥστε χρησιμεύει παρὰ Μανιάταις ἔχουσι δι' ἀορτήρων κρεμασμένην αὐτὴν ἀπ' ὤμων, ὅπως ἐναποθέτωσι τὰ ἐκυτῶν νήπια, ὅταν μεταφέρωσιν αὐτὰ ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο ἢ ἀπὸ μιᾶς κόμης εἰς ἄλλην. Γίνεται δ' ἡ μεταφορὰ τῶν νηπίων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν μεγίστῃ εὐκολίᾳ. Καὶ αὕτη ἡ λέξις λίαν ἀρχαία· παρὰ Παιονίαν ἀπαντᾷ ἐν τῷ χωρίῳ τῷδε «περιεβέβληντο αἰγῶν νιάκας καὶ προβάτων.» (Παιον. Μεσσην. IV 3)· ἦτοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι δέρματα αἰγῶν καὶ προβάτων, ὥσπερ καὶ σήμερον πολλαχού τῶν κωμῶν τῆς Ἑλλάδος οἱ χωρικοὶ καὶ μάλιστα τὸν χειμῶνα οἱ ποιμένες ἰδίᾳ ἔχουσιν ἐν χρήσει ὡς περιβόλαιον, ὅπερ αἱ βροχαὶ οὐ διαπερῶσιν. Ἄλλ' ἐν Μάνῃ μετέβαλον

(1) Ἡ παροιμία αὕτη ἐξεδόθη ἄλλοτε ἐν Πανδώρα.

καὶ εἰς ἄλλου σκοποῦ ἐκτέλεσιν ἀρμοδίαν θεωρήσαντες τὴν νάκαν ἦτοι εἰς μεταφορὰν, ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη, τῶν βρεφῶν, καὶ οὕτω διατελεῖ εἰς πλήρη χρῆσιν ἐν ἀπάσαις ταῖς κόμαις τῆς Μάνης ἢ νάκα. Ἡ λέξις *νάκα* ἐστὶ δωρική, ὡς καὶ πολλαὶ ἄλλαι διασώζομεναι ἤδη ἐν Λακωνίᾳ, καὶ ἐν γένει πολὺ μέρος τῆς Δωριδος διαλέκτου διεσώθη παρὰ Μανιάταις, καθὼς καὶ τῆς παραφορᾶς αὐτῆς ἴσως τὸ πλεῖστον, ἥκιστα παρεχομένης τὸ εὐφώνον κατὰ Παιονίαν λέγοντα τὰδε· «τοῦ Σεβρίου δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ μνήμα Ἀλκμᾶνος, ὃ ποιήσαντι ἄσματα οὐδὲν ἐς ἔδον ἢ αὐτῶν ἐλυμήνατο τῶν Λακωνῶν ἢ γλώσσα ἥκιστα παρεχομένη τὸ εὐφώνον.» (Λακωνικ. Γ. XV. 2, 3). Ἄρα καὶ ἐπὶ Παιονίᾳ (164, π. X.) ἢ γλώσσα τῶν Λακωνῶν ἥκιστα παρείχεται τὸ εὐφώναις, ὅπως καὶ σήμερον. Καὶ ἴσως καὶ ἐπὶ Ἀγησιλάου καὶ τῶν λοιπῶν, ὅτε ἠκμαζε τὸ Δωρικὸν στοιχεῖον ἐν Πελοποννήσῳ, ἥκιστα παρείχεται τὸ εὐφώνον ἢ γλώσσα αὐτῶν, καθότι οἱ Σπαρτιάται καὶ ἐν γένει οἱ Λάκωνες οὐ φίλοι τῶν λόγων, ὅσον ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ τοσοῦτον τὸν λόγον τορνεύσαντες καὶ εἰς ἄκρον ἄκρον ἀκμῆς αὐτὸν ἀναπτύξαντες. Οἱ Λάκωνες, ὡς γνωστὸν, ἐπετήδευον βραχυλογία, καὶ τὸν νοῦν προσείχον τοῖς πράγμασι καὶ οὐ τῇ εὐφώνῳ λόγων. Καὶ σήμερον ὁ Λάκων μᾶλλον πραγματικὸς φαίνεται· λόγων πολλῶν οὐ χρῆζει, ἀμέσως προβαίνει εἰς τὸ ἔργον ὃν τολμηρὸς καὶ ἀποφασιστικὸς ἀπέναντι καὶ αὐτῶν τῶν μεγαλητέρων προσκομμάτων ἅτινα ὑπερπηδᾷ διὰ τῆς γενναϊότητος καὶ καρτερίας, αἵτινες εἰσὶν ἐβριζόμενα ἐν τῇ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ τῶν ἀπογόνων τοῦ Λυκούργου καὶ Λεωνίδα.

ΑΘΑΝ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

ΜΙΣ ΧΟΛΙΓΚΦΟΡΘ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΙΚΕΝΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φουλ. 463.)

— Καὶ δὲν ἐπιθυμοῦμαι πλέον νὰ ὑπάγῃς εἰς Λονδίνον; με ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— Ὁχι, ἐκτὸς μόνον ἂν με ἀποδιώξετε, ἀπεκρίθη.

— Φιλτάτη μου, ἀκριβή μου, γενναία μου Σοφία! με εἶπεν ἐκεῖνος καὶ οὕτω ἠρβασθῆναι ἐπὶ τῆς χιόνης.

Πόσον λαμπρὸς ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τὴν πρωτὴν ἐκείνην· πῶς ἐπεριπατοῦμεν εἰς τὸν Παράδεισον ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν, λησμονοῦντες ὅτι ὑπῆρχον δυστυχία ἐν τῷ κόσμῳ· πῶς τὰ κοράσια με ἐνηγκαλίσθησαν ὅτε ἔμαθον τὰ πάντα· πῶς ἡ Κ.

Χόλιγκφορθ ὑπεμεῖδία· πόσον γλυκὰ με ἐφάνησαν τὰ ρίξινά πλακούντια καὶ τὸ μέλι τοῦ προγεύματος, εἶναι ἀδύνατον κἄν νὰ τὸ περιγράψω, φίλτατά μου τέκνα. Συμφωνήθη δὲ μετὰ σκέψιν περὶ ὄλων τῶν πραγμάτων τῶν ἀφορώντων ἡμᾶς, ὅτι ἦτο καλλίτερον νὰ μὴ ὑπανδρευθῶμεν εἰμὴ μετὰ ἐν ἔτος.

Εἶναι παράδοξον πῶς μερικαὶ ἀπλαῖ σκηναὶ μένουσιν ἐγκεχαραγμέναι εἰς τὴν μνήμην, ἐνῶ ἄλλαι πολὺ σπουδαιότεραι ἐξαλείφονται ἐντελῶς. Ἐνθυμοῦμαι πῶς ἡμεῖς συνθηροισμένοι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην περὶ τῆς ἐστίας, τὰ ἀνοικτὰ παραπετάσματα, τὸ γλυκὺ φῶς τῆς σελήνης ὅπισθεν τοῦ παραθύρου, τὸ δωμάτιον ἡμισκότεινον καὶ ὅπως οὐ φωτιζόμενον ἀπὸ τὸ κόκκινον φῶς, τὰ φίλτατα ἐκεῖνα πρόσωπα λάμποντα περὶ. Μικρὸς τις μόνον φόβος ἦτον ἀναμειγμένος εἰς τὴν χαρὰν μας τὴν ἐσπέραν ἐκείνην· ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ὀμιλήσωμεν περὶ τοῦ δυστυχήματος ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος ὁ Ἰωάννης, καὶ νὰ μὴ συλλογισθῶμεν ὅτι ἐνῶ ἡμεῖς ἐχαίρομεν, ἄλλοι ἐκλαῖον. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἔγραψα τὸ πρὸς τὴν Μαρίαν Τύρελ γράμμα μου, ὅπως τῇ εἶπω ὅτι δὲν ἐσκόπευα νὰ ὑπάγῃς εἰς Λονδίνον. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἐπίσης ἔφθασεν ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Χίλλ πρὸς τὸν Ἰωάννην λέγουσα, ὅτι ἤλπίζε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πύργον τοῦ τῆν ἐπαύριον τὸ πρῶτ' ἢ μίαν ἡμέραν μετὰ ταῦτα. Ἐνῶ δὲ ἐπίναμεν τὸ τέϊον ὠμιλοῦμεν περὶ τῆς Μαργαρίτας Λεονάρδ. Ἡ Μαργαρίτα Λεονάρδ! Πόσον παραδόξως, μετὰ τόσα ἔτη, τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπαναφέρει μετ' αὐτοῦ τὴν ἡγὼ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ μυστηρίου. Ἦτο ἤδη πρὸς ἡμᾶς πρόσωπον ἠρωίδος. Εἶχον εἰπεῖ εἰς τὰ κοράσια πῶς συνήντησα αὐτὴν εἰς Λονδίνον, καὶ συχνὰ περιέγραψα τὴν ὡραιότητα καὶ τὸ ἔλκυστικόν της. Τὰ κοράσια περιέμενον αὐτὴν ἀναπολοῦντα μυρία ὄσα κατὰ φαντασίαν καὶ μετὰ μεγίστης ἀνυπομονησίας. Ὀλίγον πρὸ τούτου ἡ εἰδησις τῆς ἀφίξεώς της θὰ με συνεκίνηε μεγάλως, ἀλλὰ τότε ἡ νέα μου εὐτυχία τοσοῦτον με ἐκυρίευσεν, ὥστε ἡ ἐπιθυμία μου δὲν ἦτο ὅσον ἄλλοτε ζωηρά. Ἦμην ὅμως εὐχαριστημένη νὰ τὴν ἴδω πάλιν. Συλλογιζομένη αὐτὴν ἀνενημέθη τὴν σκηνὴν τῆς συναναστροφῆς, ὅτε ὑπερασπίσθη μετὰ τοιαύτης ζήσεως τὸν Κ. Χόλιγκφορθ, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν συνομιλίαν μου μετὰ τῆς Μαρίας Τύρελ ἐν τῇ ἀμάξῃ ὅτε ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν οἰκίαν της. Μετὰ μικρὰν δὲ σκέψιν εἶπα·

— Ἰωάννη, εἶσαι βέβαιος ὅτι ποτὲ σου δὲν συνήντησες τὴν Μίς Λεονάρδ ὅτε ἐταξείδευες;

— Βεβαίωτατος, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης παρατηρῶν με μετὰ περιεργείας. Διὰ τὴν κάμνεις τόσον συχνὰ τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν, Σοφία;

— Σὲ τὴν κάμνω συχνά; ἠρώτησα, δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἀλλὰ με ἐφάνη ἀπὸ τὸν τρόπον της ὅτι ἐγνώριζέ τι περὶ σου.

— Δὲν εἶναι πιθανὸν, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, διότι οὐδὲν γινώριζω περὶ αὐτῆς.

Καὶ τὸ πρᾶγμα ἐτελείωσεν ἐνταῦθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ὁ Ἰωάννης με παρεκάλεσε νὰ τῷ ὑποσχεθῶ ὅτι θὰ μετέβαινα εἰς συνάντησίν του τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτ' ὅτε θὰ ἐπανήρχετο ἀπὸ τὸν πρωῶνον περιπάτον του εἰς τὴν ἐπαυλίαν. Ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα μετὰ πόσης χαρᾶς ἀνεπήδησα ἐκτὸς τῆς κλίνης μου τὴν ἡμέραν ἐκείνην, πόσον ἀτελεύτητος καὶ ὀχληρὸς μοὶ ἐφάνη ὁ ὀλίγος καιρὸς τὸν ὅποιον κατηνάλωσα εἰς τὸ νὰ ἐνδυσθῶ, ἐπιθυμοῦσα νὰ φανῶ καλλιτέρα εἰς τοὺς ὀφθαλμοῦς, οἵτινες ἐγνώριζα ὅτι θὰ με περιέμενον μετ' ἀνυπομονησίας εἰς τὸν λόφον. Ἐνθυμοῦμαι πῶς ἐν τῇ ἀγαλλιάσει μου ἠνοιξα τὸ παράθυρόν μου διὰ νὰ δώσω τροφήν εἰς τὰ πτηνά, καὶ πόσον εὐθυμὸς καὶ ὡραία με ἐφάνη ἡ φύσις με τὸ λευκὸν ἔνδυμά της. Ἐνθυμοῦμαι πῶς ἔτρεξα νὰ προφθάσω μικρὸν πτωχὸν παιδίον ὅπως τῷ δώσω λεπτά τινα καὶ πῶς μετὰ ταῦτα ἐβάδιζα εἰς τὸ μονοπάτιον μεταξὺ τῶν ἀγρῶν τραγωδοῦσα δυνατὰ ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν μου. Ἐνθυμοῦμαι πόσον ἐγέλασα ἐκλαβοῦσα ὡς εὐτυχῆ οἰωνόν τὸ ἄροτρον με τὸ ζεύγος τῶν ἵππων, τὸ ὅποιον εἶδα ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ. Καὶ ὅμως μικρὸν νέφος εἶχεν ἀναφανῆ ἀπὸ τὸ ἀκτινοβόλον μέρος τῆς Ἀνατολῆς, τὸ ὅποιον ἐξαπλούμενον ἐπλησίαζε πρὸς τὸ μέρος μου.

Ὁ Ἰωάννης καὶ ἐγὼ ἐπανήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁμοῦ, ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου συνομιλοῦντες εὐθύμως. Ὁ κόσμος ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν μας καὶ ὑποκάτω τῶν ποδῶν μας ἦτον ὅλος λαμπρὸς, καὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν κἄν τὴν σκιάν τοῦ νέφους τοῦ ἐρχομένου ταχέως, ὡς τροχὸς ἀμάξης, πρὸς ἡμᾶς.

— Ἰδὲ, Μαργαρίτα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, βλέπετε μίαν ἄμαξαν εἰς τὸν δρόμον;

Καὶ ἐγὼ σκιάσασα τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ τῆς δεξιᾶς εἶδα τὴν ἄμαξαν.

— Ὑποθέτω ὅτι εἶναι οἱ Χίλλ, εἶπα.

Βαδίσαντες δὲ διὰ τῶν ἀγρῶν καὶ πλησίον τῶν γυμνῶν φραγμῶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν δρόμον τὸν κείμενον μεταξὺ τῆς ἐπαύλειος καὶ τοῦ πύργου τοῦ Χιλσθρό. Ὑπάρχει μέρος εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν τὸ ὅποιον γινώριζετε κάλλιστα, ὅπου τὸ ἔδαφος γίνεταί κοῖλον καὶ μετὰ ταῦτα παρουσιάζεται δυσανάβατος καὶ ἀπότομος λόφος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποῦ πᾶν ἀντικείμενον ἀναφανόμενον αἰφνιδίως διαγράφεται καθαρῶτα ὡς ἀνάγλυφον πρὸ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Ἰωάννης καὶ ἐγὼ ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς πόδας

του λόφου τούτου και ήρχισαμεν νά αναβαινώμεν· ανεγείρασα δὲ τοὺς ὀφθαλμούς· εἶδα μορφὴν Ἰσαμένην εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βουνοῦ, μορφὴν γυναικείαν μὲ ἱμάτιον κυμαίνομενον. Ἀνεγείρασα δὲ καὶ πάλιν αὐτοὺς ἀντίκρυσα τὴν Μαργαρίταν Λεονάρδ.

Ἐβάδιζε ταχέως, σπεύδουσα, περιτυλιγμένη μὲ ἐπανωφόριον ἐκ μηλωτῆς καὶ μανδύλιον περὶ τὴν κεφαλὴν της. Ἐνθυμούμαι τὴν στιγμιαίαν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου ἐκείνου πρὶν ἢ μεταβληθῆ ἅμα ὡς μᾶς εἶδεν· αἱ λεπταὶ ὀφρὺς της ἦσαν συνεσταλμέναι ὡς ἂν ὑπέφερον πόνον ἢ ἀνησυχίαν· οἱ ἀνοικτοὶ κατὰ μαυροὶ ὀφθαλμοὶ της ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὴν πρὸ αὐτῆς μεγαλοπρέπειαν τῆς φύσεως· τὰ κατακόκκινα χεῖλη της διεχωρίζοντο ἕνεκα τοῦ κόπου, καὶ χρῶμα ἀνθηρὸν ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν παρειῶν της.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν εἶδεν ἡμᾶς, διότι εἶχε τὸν ἥλιον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της· ἐγὼ ὅμως ἐπρόφερα δυνατὰ τὸ ὄνομά της καὶ τῇ ἔτεινα τὴν χεῖρά μου· αὐτὴ δὲ ἀνεπήδησε καὶ πᾶν χρῶμα ἀνελήθη ἀπὸ τῶν παρειῶν της μετ' ὀρμῆς.

Λαβοῦσα τὴν χεῖρά μου τὴν ἐκράτει μηχανικῶς, ἀλλὰ τὰ βλέμματά της ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου. Ἔστρεψα τὰ ὄμματά μου πρὸς αὐτὸν ἐν ἀπορίᾳ προσπαθοῦσα νά εὕρω ἐξήγησίν τινα διὰ τὸ παράδοξον βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διὰ τὸν σπασμὸν τῶν καταλευκῶν χειλέων της, πλὴν εἶδον ἀμφοτέρας τὰς ἔκφρασεις ἐπαναλαμβανόμενας εἰς τὸ πρόσωπόν του, τὸ ὁποῖον πρὸ στιγμῆς ἀκόμη ἦτο κόκκινον καὶ ἐμειδία. Ἰσταντο ἀτενίζοντες ὁ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ἄλλου ὡς ἂν καὶ οἱ δύο εἶχον μαγνητισθῆ, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἄλλον ἢ ἐπροσπάθει νά προφέρῃ λέξιν. Ἀπερίγραπτον βᾶρος ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς καρδίας μου ὅτε εἶδον αὐτὸν, καὶ ἀποσύρασα τὴν χεῖρά μου ἀπὸ τὸν βραχίονά του, ἀπέστρεψα ἀνυπομόμως τὸ πρόσωπόν μου.

Καὶ ἐκείνος μὲν δὲν ἐφάνη αἰσθανθεὶς τὸ κίνημά μου τοῦτο, ἀλλ' ἡ Μαργαρίτα ἀνένηψεν αἴφνης καὶ μειδιάσασα μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα της καὶ εἶπε μὲ χεῖλη τρέμοντα, τὰ ὁποῖα κατέβαλε ματαίους κόπους νά καθησυχάσῃ·

— Κύριε Χόλιγκορθ, δὲν μὲ ἐνθυμεῖσθε; Ὄνομάζομαι Μαργαρίτα Λεονάρδ.

Τὸ βλέμμα τοῦ Ἰωάννου οὐδὲ στιγμὴν ἀφῆκε τὸ πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας, καὶ τῷ ἦτο ἀδύνατον νά μὴ παρατηρήσῃ τὸ ἱκετευτικὸν βλέμμα της ὅτε ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας.

— Ναί, ἀπεκρίθη, καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμεν ἂν καὶ τὸ πρόσωπόν του διετήρει αὐστηρὰν καὶ ἀμετάβλητον σοβαρότητα. Ναί, βεβαίως, σὺς ἐνθυμούμαι. . . Κυρία Λεονάρδ.

Ἐνταυτῷ δὲ ἠκούσθη ὁ κρότος τῶν τροχῶν ἀμάξης ἀναβαινούσης εἰς τὸν λόφον, καὶ ἡ Μαργαρίτα

καταβαλοῦσα πολλὴν προσπάθειαν μετέβαλε τὸν τρόπον της.

— Ἐφθασεν ἡ ἄμαξα, εἶπεν. Ἐλπίζω, Κ. Χόλιγκορθ, ὅτι δὲν θὰ συναντήσετε τὸν Κ. καὶ τὴν Κυρίαν Χίλλ μὲ τὸ ἐντρομον αὐτὸ βλέμμα. Σὺς ὑπεραγαποῦν καὶ θὰ χαροῦν νά σὰς ἴδω. Σὺς παρκαλῶ μὴ φαίνεσθε τόσο ἐκπεπληγμένους. Θὰ νομίσουν ὅτι εἶδατε φάντασμα.

— Εἶθε νά εἶχα ἰδῆ φάντασμα ἀντὶ σοῦ! ἐψιθύρισεν ὁ Ἰωάννης καθ' ἑαυτὸν, καὶ τὸν ἤκουσα.

Τὸ ὄχημα ἐφθασε καὶ ὁ Κύριος Χίλλ μᾶς ἐπλησίασεν· ἦτο γεροντωπὸς, μὲ γυμνὸν καὶ εὐμενὲς μέτωπον, μὲ ζεῦγος καστανῶν τιμιῶν ὀφθαλμῶν οἵτινες ἔβλεπον περίξ μὲ εἶδος ἀγρίας εὐχαριστήσεως, μὲ λευκὴν κόμην καὶ κατάλευκον γένειον. Ἡ Κυρία Χίλλ ἐκάθητο ἐντὸς τῆς ἀμάξης· ἦτο δὲ γλυκεῖα τὸ ἦθος, παχεῖα καὶ μικρὰ γυνή, μὲ ῥοδοχρόους παρειὰς καὶ ἀσθενῆ φωνήν, κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας της κατάλευκόν τι πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὡς ἔμαθα μετὰ ταῦτα ἦτο τὸ ἀγαπημένον κυνάριον της.

— Ἐ! Χόλιγκορθ, παιδί μου, χαίρω βλέπων σε. Πῶς εἶσαι; πῶς εἶναι ἡ καλή σου μήτηρ; εἶπεν ὁ γέρον εὐγενῆς, σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Ἰωάννου καὶ ἀτενίζων εὐμενῶς τὸ πρόσωπόν του.

— Καλὰ, Κ. Χίλλ, καλὰ, σὰς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης· ἀλλ' ἴστατο πάντοτε αὐστηρὸς καὶ ἀλλόφρων ὡς ἂν δὲν ἠδύνατο ἢ δὲν ἤθελε νά ἀποβάλλῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν μαγείαν ἧτις ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν κατέστησε ψυχρὸν, καὶ οὕτως εἶπε ἄπνουν ἀντίτυπον τοῦ πρὶν Ἰωάννου.

Αἱ ὀξεῖαι φωναὶ τῶν κυριῶν ἀντήχουν εἰς τὰ ὦτιά μου, ἀλλὰ μόλις μετὰ μεγίστου κόπου ἠδυνάμην νά ἐνοήσω τί ἔλεγον, τοσοῦτον παρετήρουν τὸ αὐστηρὸν βλέμμα τοῦ Ἰωάννου τὸ ὁποῖον ἠκολούθει ἐκάστην κίνησιν τῆς Μαργαρίτας, ἧτις ὠμίλει πρὸς ἐμὲ μὲ εὐθυμίαν, τὴν ὁποῖαν δὲν ἠδυνάμην νά ἐκλάβω ἢ ὡς προσποιημένην ἢ νευρικὴν.

Ὁ Κ. Χίλλ ἔσκωπε τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν σοβαρότητά του ἀλλὰ μετὰ καλοσύνης καὶ λεπτότητος, ἂν καὶ ἦτο φύσει θορυβώδης τοῦ τρόπου. Καὶ ἐμάντευσα εὐκόλως, ἂν καὶ εὐρισκόμην ἐν τῇ ταραχῇ τῆς ἀπορίας ἧτις εἶχε μὲ καταλάβει, ὅτι ὁ καλὸς εὐγενῆς γέρον, ἐνθυμούμενος τινὰς ἀκάνθας τοῦ βίου τοῦ Ἰωάννου, συνεκινήθη ἰδὼν αὐτὸν ὑπερήφανον καὶ συνεσταλμένον ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν φυσικῶς ὁμοίων του, οἵτινες ὅμως δὲν εἶχον ἐκπέσει ἀπὸ τὴν εὐνοίαν τοῦ κόσμου καὶ δὲν εἶχον κοιλίδαν ἐπὶ τοῦ ὀνόματός των.

— Δὲν θὰ ἔλθῃς νά γευθῆς μαζὴ μας ἀπόψε, εἰς τὰς ἐπτὰ; ἠρώτησεν ὁ Κ. Χίλλ. Πρέπει νά συνομιλήσωμεν οἱ δύο μαζή. Λεῖπω πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο, ἀλλ' ἤδη παρατηρῶ πολλὰ νέα

πράγματα περὶ ἐμὲ τὰ ὁποῖα μὲ εὐχαριστοῦν πολὺ. Θὰ εἶμαι τυφλὸς καὶ ἔρημος ἐδῶ ἕως ὅτου ἀνοίξῃς τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ μὲ δείξῃς τί τρέχει περίξ ἐμοῦ.

Παρετήρησα, μοὶ ἐφάνη ὅτι παρετήρησα, ὅτι ἡ Μαργαρίτα ἐτραύλισε τὰς λέξεις τὰς ὁποῖας ἐπρόφερε τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καὶ ὅτι ἐκράτει τὴν ἀναπνοὴν της ὅπως ἀκούσῃ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν πρόκλησιν ταύτην.

— Θὰ ἔλθω μετ' εὐχαριστήσεως, κύριε, εἶπεν ὁ Ἰωάννης.

— Καὶ ἡ Μις Δάκρ; ἠρώτησεν ἡ Κυρία Χίλλ. Δὲν θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὴ νά γευθῆ μαζή μας;

— Φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ εἶμεθα πολλὰ διασκεδαστικαί, ἀπόψε, ὑπέλαθεν ἡ Μαργαρίτα ἐσπευσμένως. Θὰ εἶμεθα τόσοι κουρασμένοι· δὲν θὰ ἦναι πολὺ εὐχάριστος φιλοφροσύνη νά τὴν προσκαλέσωμεν νά ἔλθῃ διὰ νά μᾶς ἰδῆ κοιμωμένης εἰς τὰ καθίσματά μας. Εἰπέτε, καλλίτερα, αὔριον. Σοφία Δάκρ θέλει νά ἔλθῃς αὔριον νά μείνῃς ὅλην τὴν ἡμέραν μαζή μας;

Ἄλλ' ἡ Σοφία Δάκρ οὐδεμίαν τοιαύτην ἐπιθυμίαν εἶχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην νά διέλθῃ τοιαύτην ἡμέραν.

— Ὅχι, σὲ εὐχαριστῶ, Μις Λεονάρδ· ἔχω ἄλλας ἀσχολίας καὶ σήμερον καὶ αὔριον αἱ ὁποῖαι δὲν μὲ τὸ ἐπιτρέπουν. Αἰσθανθεῖσα δὲ τότε ὅτι ὠμίλησα πολὺ ψυχρῶς καὶ ἴδουσα ὅτι ἐφάνη ταραχθεῖσα, προσέθηκα προσπαθήσασα νά μειδιάσω.

— Ὁ χειμὼν θὰ εἶναι ἀρκούντως διεξοδικὸς διὰ τὰς φιλοφροσύνας μας.

— Ἄλλ' ὅχι καὶ διὰ τὴν φιλίαν μας, πιστεύω, ἀπεκρίθη ταχέως ἡ Μαργαρίτα ἀρπάσασα τὴν χεῖρά μου, ἐνῶ τὸ πρόσωπόν της ἐγένετο καθαρῶτατον, καὶ εὐκρίνεια ἔλαμπεν ἐπ' αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ Μαΐου.

Ἡσθάνθη πόσον μὲ ἐμάγευσεν· ἀλλὰ τοῦτο μὲ ἔκαμε νά λυπηθῶ ὅπως οὐ καὶ ἀφῆκα τὰς χεῖράς της. Ἐσυλλογίσθη νά ἀποχαιρετίσω πάντας καὶ νά ἐπανέλθω μόνη εἰς τὴν ἑπαυλιν, ὥστε νά μὴ ἐμποδισθῆ ὁ Ἰωάννης νά ὑπάγῃ εἰς τὸ πρόγευμα ὡς καὶ εἰς τὸ γεῦμα μὲ τοὺς νέους αὐτοὺς παλαιοὺς φίλους του, οἵτινες ἐπεθύμουν τόσο πολὺ τὴν συναναστροφὴν του. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προφθάσω νά ἐκτελέσω τὴν ἀπόφασίν μου ὁ Χίλλ ἐβοήθησε τὴν Μαργαρίταν νά ἀναβῆ εἰς τὴν ἄμαξάν, ἠκολούθησεν αὐτὴν καὶ τὸ ὄχημα ἀπῆλθεν. Ὁ Ἰωάννης καὶ ἐγὼ ἐμείναμεν ἐκεῖ ὁμοῦ, ἐγὼ δὲ, ἀνόητος, ὡς ἂν ἐξύπνισα ἀπὸ ὄνειρον, ἔβλεπον μετ' ἀπορίας τὰ σημεῖα τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης ἐπὶ τῆς χιόνος, καὶ ἄλλα ὅμοια τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι διερχόμενοι ἀφῆκαν ὀπισθέν των.

Ἐστράφη καὶ ἐβάδισα σιωπῶσα πρὸς τὴν ἑπαυλιν, ὁ δὲ Ἰωάννης ἤρχετο ὀπισθέν μου. Βᾶρος ἀμ-

φιβολίας καὶ ἀπορίας συνέθλιβε τὴν καρδίαν μου ὡς πλάξ ἐκ πάγου. Διὰ τὴν Ἰωάννην ἠθέλησε νά μὲ κρύψῃ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὴν Μαργαρίταν Λεονάρδου;

Διὰ τὴν καὶ οἱ δύο συνεκινήθησαν τόσο παραδόξως ὅτε συνητήθησαν; Ἐπεθύμουν πολὺ νά ἐρωτήσω τί, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νά εὕρω τὴν φωνήν μου. Ἐπεθύμουν πολὺ νά ὁμιλήσῃ ὁ Ἰωάννης καὶ νά μὲ εἴπῃ τί . . . ὅ,τι καὶ ἂν ἤθελε· καὶ ἂν ἦτο τοῦτο τὸ παραδοξότερον ἐμπέδευμα τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε ποτὲ, ὠρκίσθη καθ' ἑαυτὴν ὅτι θὰ ἐπίστευα αὐτόν.

— Μαργαρίτα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὡς ἂν ἀπεκρίνετο εἰς τοὺς λογισμούς μου· καὶ πλησιάσας με, διότι ἐβαδίζαμεν ὀλίγον μακρὰν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, ἔλαβε τὴν χεῖρά μου ὑπὸ τὸν βραχίονά του καὶ παρετήρησε τὸ πρόσωπόν μου, Μαργαρίτα, εἶπεν, ἰδέ με καλὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Καὶ ἀναβλέψασα εἶδον αὐτοὺς πλήρεις ταραχῆς καὶ θλήψεως.

— Μὲ κατηγορῆς εἰς τὴν καρδίαν σου, εἶπε, καὶ λέγεις ὅτι σὲ ἠπάτησα. Θὰ μὲ πιστεύσῃς ὅταν σὲ εἰπῶ ὅτι δὲν ἐσκόπευα τοιοῦτό τι; Ἰπέφερα σκληρὰν προσβολὴν, φιλτάτη μου, καὶ σὲ παρακαλῶ νά εἶσαι καλὴ καὶ ὑπομονετικὴ πρὸς ἐμὲ. Σὲ χρεωστῶ ἐξήγησιν καὶ θὰ σὲ τὴν δώσω ὅσον ταχύτερον εἶναι δυνατὸν. Εἶναι ἀδύνατον πρὸς τὸ παρόν. Ἐνταυτῷ, σὲ ὀρκίζομαι ὅτι δὲν ὑπάρχει τι ἔχων τὴν δύναμιν νά κλονήσῃ τὴν πίστιν σου εἰς ἐμὲ. Μὲ ἐμπιστεύεσαι, Σοφία;

— Βεβαίως σὲ ἐμπιστεύομαι καὶ πλέον ὅλου τοῦ κόσμου, Ἰωάννη, ἀνέκραξα αἰσθανθεῖσα αἰφνιδίαν τύψιν συνειδήσεως διότι εἶχα διστάσει πρὸ ὀλίγου περὶ αὐτοῦ.

Καὶ μειδιῶσα καὶ εὐτυχῆς, ἐβάδισα τὴν ἐσπέραν ἐκείνην πλησίον τοῦ ἵππου του ὅτε κατέβη τὴν δειροστοιχίαν, ὅπως ὑπάγῃ νά γευθῆ εἰς τὸν πύργον.

— Μὴ εἰπῆς τίποτε εἰς τὴν μητέρα μου περὶ τῆς γνωριμίας μου μὲ τὴν Κ. Λεονάρδ, μὲ εἶπεν ὅτε ἀπεχωρίσθημεν. Ἐγὼ δὲ νεύσασα τῷ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν θὰ τῇ ἀνέφερα ποτὲ περὶ τούτου ἕως ὅτου μὲ τὸ ἐπιτρέψῃ αὐτός.

Προσεπάθησα δὲ νά μὴ ἀπορῶ καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸν οἶκον εὐχαριστημένη. Ἦμην εὐθυμὸς ὅλην τὴν ἐσπέραν, ἀλλὰ τὴν νύκτα εἰς τὴν κλίνην μου, περιέμενα ἀνυπομόμως νά ἀκούσω τὴν ἐπιστροφὴν του. Κακὸν πνεῦμα μὲ ἀνενομήμιζε τὸ πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας ὅτε ὁ Ἰωάννης εἶπε « θὰ ἔλθω, » καὶ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποῖαν προσέβηκεν ἐκείνη ὅτι ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νά τὸν συντροφεύσω. Ἐλεγα καθ' ἑαυτήν· « Σοφία, συστέλλομαι διὰ σέ· ἡ περιέργεια καὶ ἡ ζήλοτυπία εἶναι μισηταὶ καὶ δὲν πρέπει νά ἔχῃς νά κάμῃς μὲ αὐτάς. » Στραφεῖσα δὲ εἰς τὸ προσκέ-

φαλον προσευχήθην ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου καὶ μετ' ὀλίγον ἤκουσα αὐτὸν ἐρχόμενον. Ἰπῆρχε τοιαύτη ἐντελής ἡσυχία ὡς ἐκ τῆς χιόνης ὥστε ἤκουα ἐκάστην κίνησιν αὐτοῦ· καὶ ἀφ' οὗ ἐκλείσει τὴν θύραν του μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐπεριπάτει εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἡ ἀπορία πάλιν μὲ κατέλαβε. . . διατί ἦτο ταραγμένος; διατί δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπαυθῆ; Ἐγερθεῖσα προσεκόλλησα τὴν καρδίαν καὶ τὸ ὠτίον μου εἰς τὴν θύραν του μετὰ τρόμου καὶ συμπαιθείας. Ἐβάδιζεν ἄνω καὶ κάτω, ἄνω καὶ κάτω· οὐδὲ κἄν ἐσυλλογίζετο νὰ κοιμηθῆ μετὰ τὸν κόπον του. Ὡ! τί ἄρα γε συνέβη μεταξὺ μας; Καὶ ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν κλίνην μου ἐκλαυσα.

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς θλίψεως ἡ προελθοῦσα ἀπὸ τὴν Μαργαρίταν Λεονάρδ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης νέφος ἐπεσκίαζε τὸν Ἰωάννην. Ἐπορεύετο συχνὰ εἰς τὸν πύργον, διότι ὁ Κ. Κίλλ τὸν ἠγάπα καὶ ἠρέσκετο μὲ αὐτὸν καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἄνευ αὐτοῦ. Ἄλλ' ὅσον περισσότερον ἐσύχναζεν εἰς τὸν πύργον, τόσον περισσότερον ἐφαίνετο τεταραγμένος· καὶ μὲ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ χρονολογῶ τὴν ἀρχὴν τῆς δυστυχίας ταύτης ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῆς Μαργαρίτας Λεονάρδ, συλλογίζομένη ὅτι πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ αὐτὴν τὴν πρῶτην ἐκείνην εἰς τὸν δρόμον, ἐφαίνετο πάντοτε εὐτυχέστατος, ὅσον εὐτυχῆς δύναται νὰ ᾖναι ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὅσον δυστυχέστερος ἐγίνετο, τόσον περιφυλακτικώτερος ἦτο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν κατοίκων τοῦ πύργου. Ἡ μήτηρ του ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶχε δυσαρρεσκείας ἔνεκα ὑποθέσεων καὶ τὰ κοράσια ἐραντάσθησαν ὅτι ἐκεῖνος καὶ ἐγὼ εἴχομεν φιλονεικίαι. Ἐγὼ ὅμως τὰς ἀφῆκα νὰ ὑποθέτουν τοῦτο, ὅπως φυλάξω καλλίτερον τὸ μυστικόν του.

Ἡ καρδία μου ὑπέφερεν, ἀλλὰ δὲν ἤθελα νὰ ὀμιλήσω. Εἶχον ὑποσχεθῆ εἰς αὐτὸν νὰ μὴ κλονηθῆ ἡ πίστις μου καὶ ἐφοβούμην μήπως ἐνόμιζέ ποτε, εἴτε ἐκ τοῦ προσώπου εἴτε ἐκ τοῦ τρόπου μου, ὅτι ἤμην τόσον ἀδύνατος ὥστε νὰ μὴ τηρήσω τὸν λόγον μου. (Ἔπεται συνέχεια.)

ΔΡΑΜΑΤΟΡΑ.

ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ. Ἡ αἶθουσα τοῦ Θεσαυροφυλακείου ἀποτελεῖ παραλληλόγραμμον, οὐπὲρ αἱ ἀπώτεραι πλευραὶ ἔχουσι δύο μεγάλα παράθυρα· ὑάλινοι παραθυροῖδες ὑπάρχουσιν εἰς τοὺς τοίχους καὶ παρομοίαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐν σχήματι πετάλου· αὗται παριστώσιν εἰς τὸν θεατὴν πολυτίμα σκεῦη χρυσαῖ, ἀργυρᾶ, κρυσταλλώδη, τετορνευμένα, πεποικιλμένα, καὶ ἔχοντα πολυτίμους λίθους ἐγκεκολλημένους. Οἱ ὀφθαλμοὶ

ἐκθαμβοῦνται οὐχ ἤττον πρὸς τὴν θέαν πλουσίας συλλογῆς πολυτελῶν ὄπλων, οἶον ξιφῶν, ἐγχειριδίων, ἀσπίδων, φαρετρῶν, θωράκων, ὧν ἡ πραγματικὴ ἀξία ἐπαυξάνεται διὰ τῆς λεπτότητος τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας· τὸ μᾶλλον ἀξιοθέατον ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης εἶναι ἡ περικεφαλαία τοῦ Σουλτάν Μουράτου νικητοῦ τῆς Βαβυλώνας· ἡ περικεφαλαία αὕτη εἶναι ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, κεκολλημένη πολυτίμοις λίθοις ἐκθαμβοῦσι τὴν ὄρασιν. Εἰς τὸν αὐτὸν Σουλτάνον ἀνήκε καὶ τὸ πολυτελέστατον διάδημα ὅπερ ἔθετε περὶ τὸ τουρβάνιόν του· ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τριῶν μεγάλων καὶ διαφανῶν σμαράγδων πλατέων μέχρις ὀκτὼ ἑκατοστομμέτρων, ἀποτελούντων φύλλα τριφυλλίου· προσήρτηται δὲ περιδέραιον ἐξ εἰκοσιδύω χονδρῶν ἀδαμάντων. Τὸ Θεσαυροφυλακεῖον περιέχει καὶ συλλογὴν ἐνδυμάτων καὶ μηλωτῶν, αυτοκρατορικῶν αἰ ἐσθῆτες αὗται ἔχουσι σχῆμα χιτῶνος ποδήρους, ἄνευ χειρῶν, τὸ δὲ περιλαίμιον καὶ ἡ μασχάλῃ ἔχουσι περιεβραμμένα γουναρικόν· ἐκατέρωθεν δὲ κρέμανται χειρίδες πρόσθετοι μικρόταται. Τὸ καλύπτρον τὸ στήθος φέρει δύο σειρὰς κομβίων, τὸ δὲ μεταξὺ τῶν σειρῶν διάστημα καλύπτεται πολυτίμοις λίθοις. Ἀξιοθέατος προσέτι εἶναι καὶ ἡ συλλογὴ πολυτελῶν ἐφιππίων, ἵπποσκευῶν, καὶ ἐπενδυτῶν· ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καὶ κοιτίδες χρυσαὶ πολυτίμοις λίθοις κεκοσμημέναι, πρὸς δὲ καὶ στρωμνὰ, καὶ προσκεφάλαια κοσμοῦντα ἄλλοτε τὴν αἶθουσαν τοῦ Θρόνου, πολυτελέστατα· εἰσὶ δ' ἐξ ὑφάσματος χρυσοκεντήτου, ἄνευ μετάξης ἢ ἄλλης νηματώδους ὕλης. Τὰ προσκεφάλαια ἐπικαλύπτονται διὰ μαργαριτῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἔχει βάρος 3600 δραμιῶν· ὑπάρχουσι δὲ 4 ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων, ἐν τῷ μεσαίῳ ὑαλώματι φαίνονται κοχλιάρια περιεργότατα, ὧν αἱ λαβίδες εἰσὶν ἐκ κρυστάλλου πεποικιλμένου. Ἀξιοθέατος προσέτι εἶναι καὶ ἐλέφας τις ὀλόχρυσος ἐπὶ κρηπίδος κεκοσμημένης διὰ μεγάλων μαργαριτῶν, ἐπιτεθειμένων ἀλλήλοις, Ἰνδ.κῆς ἐργασίας. Ἐνταῦθα βλέπει τις καὶ τὴν τράπεζαν ἣν ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσσίας Αἰκατερίνη ἐδωρήσατο τῷ Βεζίρη Βαλταζῆ Μουσταφᾶ· ἔχει σχῆμα ἀφελέστατον, καλυπτομένη ὑπ' ἀνατολικῶν τοπαζίων ἀποτελούντων συνεχῆ ἐπιφάνειαν. (Θεατής).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

Ἐπειδὴ τὸ περὶ Μουσικῆς ἄρθρον, οὗ τινος μέρος ἐδημοσιεύθη διὰ τῶν δύο τελευταίων φυλλαδίων, κατεχωρίσθη κατὰ παραδρομὴν ἐν τῇ Πανδῶρᾳ πρὶν ἢ ἐπιθεωρηθῆ ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, βρῖθει δὲ σπουδαίων σφαλμάτων, διακόπτομεν τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ.